

FINTA ISTVÁN

AZ ŐSRÉGI LELET

A borító kép címe: Őszi színek, alkotója ismeretlen.

AZ ŐSRÉGI LELET

REGÉNY

ÍRTA:
FINTA ISTVÁN

1960-1970-es években Balatonkenese-Üdülőtelepen

Eredeti gépírásából betűpontossággal
átírta, és kiadásra szerkesztette:
leánya, Finta Katalin

2017. szeptember 24-től 2017. október 2-ig

Balatonárkos kisközséget valahol a somogyi dombok között lehet megközelíteni. A kisközség nevet nem közigazgatási okokból, hanem azért, mert valóban olyan kicsi, hogy a település minden lakója tagja a Községi Elöljáróságnak, de legalább is a községi Képviselő-testületnek, mégpedig mint virilis. a térképen hiába keresnénk, mert megtalálni még a valóságban is nagyon nehéz, az Országos Helység-névtárban pedig egyáltalában nem zavarja az újabban nagyon szaporodni kezdő motorok, autók zaja. Sőt, olyanok is akadnak az öreg-asszonyok között, aki még autót sohasem látott.

Az elmúlt nyáron történt, - más évszakban a település meg sem közelíthető, - hogy az alispán valami hivatalos ügy miatt autón érkezett a bíró házához, annak az anyósa, a kilencven esztendő Rozi néni, az „ördögszekerétől” annyira megijedt, hogy az összehordott gally-rakás alá bújt félelmében. De hát hogy is ne ijedt volna meg, hiszen a sátán alkotása, ló nélkül szalad. Csak az alispán távozása után sikerült őt előcsalogatni; azonban hogy onnan kiszabadulhasson, szét kellett hányi a farakást.

A község az előkelő előnevet nem is lehet tudni, hogyan szereztek. mert onnan a Balaton még csak nem is látható. Ha valaki látni akarja a csillogó víztükröt, fel kell kapaszkodnia a falucska mögötti Csipkés nevű domb tetejére, mely körülbelül száz méterrel magasabban fekszik. Már a nevének a második felére könnyebb magyarázatot találni, ugyanis a völgy eléggé mély, így a talajvíz magasan van, és a patakocska mindkét partján régen terjedelmes mocsár volt. A lakosok ezt árkokkal csapolták le. Ez azt a célt is szolgálta, hogy tavasszal olvadáskor a keletkező belvíz lefolyhasson. Az árkosítással kitűnő termőterületet nyertek.

Valamennyi lakónak sok föld szerepel a nevében, de a valóságban mégis, mind kisgazdák. Mindegyik csak akkora területet használ, amely bőven megtermi a család egyévi szükségletét. A domboldalon, egy darabka helyen mindenki telepített szőlőt is, ahol kitűnő bor terem. Nem eladásra, csak az igen jó ismerőseiknek juttattak abból, a többi mind maguk isszák meg. Úgy gondolkoznak, hogy azok érdemlik meg, akik azzal dolgoztak. Vendég csak nagyritkán kerülhet ide a járhatatlan utak miatt.

Egy bizonyos, innen nem távozzhat senki józanon. Igaz, nem is tudna, előbb ki kell aludnia a bor mámorát. Boruk a legnemesebb szőlőfajtákból szűrt, zamatos, erős peccsenyebor. Borospoharat talán nem is lehetne találni a faluban, vizespoharat használnak, s azt nem palackokból, hanem mázas korsókból töltik tele. A gazda szíves kínálgatását illetlenség volna visszautasítani; sértődöttség volna a következménye. A vendég ritka, de ha akad, biztos, hogy sokáig marad. Kocsma nincs a faluban, minek oda italbolt, ahol mindenki bortermelő? Fűszeres pedig azért nem telepedett meg, mert alacsony a lakosság létszáma, ezért a jövedelem nem volna elég a megélhetésre, de azért sem, mert nehezen tudná beszerezni az árut. mivel csak nyáron jók tűrhetően az utak. Mindhárom többi évszakban rendszerint feneketlen sár van.

A lakosság szemében ez nem hiba, mert amikor Kaposváron járnak, egyszerre annyit szereznek be, ami hónapokra elegendő. A dohányszükségletükről önmaguk gondoskodnak; a nagy kukoricatáblák közepén, - ahol avatatlan ember nem láthatja - termelnek jó „érsekújvári” fajtából annyi dohányt, amennyi bőven fedezi a szükségletüket. Pipázgatással hangulatosabbá teszik a hosszú téli estéket.

Megtörténik, hogy nyaranta néha mégis elvetődik erre a finánc, és érthető, hogy a nagy hőségben nem a domboldalakon kutat, hanem inkább árnyékokban iszogatják a kitűnő borocskát. A rossz nyelvek azt is rebesgetik, hogy ők is itt elégítik ki a szükségletüket, mert az itt termett füstöltnivalót sokkal finomabbnak tartják, mint a felvételül kapott „pénzügyőr” nevű cigarettákat.

Törpebirtokos, napszámos, zsellér nincs a faluban, valamennyien egyformák; egymást irigyelni, megkárosítani nincs ok, ezért veszekedés, pereskedés sincs.

A szolgabíró is csak tisztújítások idején keresi fel a legkisebb faluját. Habár a nevükön szereplő vagyion miatt mindnyájan választók, az országgyűlési képviselők választásán meg nem szoktak megjelenni.

Nem érdekli őket az, hogy ilyeneken a jelöltek által a kocsmákban ingyenesen lehet bort inni, az is lehet, hogy a politika nem nagyon érdekli őket; mégis, a legvalószínűbb, hogy ha akarnának, sem tudnának megjelenni.

Ugyanis a választások rendszerint olyan évszakban vannak megtartva, mikor tőlük a nagy sár miatt ki sem lehetne mozdulni.

A politizálásért saját boraikat kóstolgatva, egymás közt intézik el; szilárd meggyőződésük, hogy az ország ügyeit a megválasztottaknál sokkal jobban tudnák intézni.

A legközelebbi posta tíz kilométerre fekvő nagyközségben van, így újságot sem járatnak; postájukat időnként is, csak az alkalmi járó-kelők hozzák ki. Nem szoktak levelezni, sőt, kissé irtóznak a levéltől, mert a hivatalos levél rendszerint bajt jelent, de legalábbis fizetniük kell valamilyen címen.

Hallottak ugyan arról, hogy újabban valami féle „rádió” nevű dolog terjedt el az országban; inkább csak mosolyogtak azon, mert a fene hiszi, hogy a fővárosban muzsikál a cigány, és itt az „Isten háta mögött is lehet hallgatni... Ez csak mese...

A másik világháborút szerencsésen megúszták, mert itt nem változott semmi. Azaz mégis: a bírót azóta tanácselnöknek szólítják, ők pedig előjárókból tanácsstagokká változtak. Hallottak ugyan s közös gazdaságokról, szövetkezetekről, és ez sem érdekelte őket különösebben, mert ők eddig is közösen dolgoztak. Közösen szabályozták a patakot, közösen ásták a sok árkot, hogy lecsapolják a mocsárt, sőt, még a termelt bort is közösen isszák meg.

Egyszer a megyéről erre járt egy elvtárs, aki sokat mesélt; meghallgatták, s talán némileg hittek is neki.

A múltban megszokták, hogy ígéret mindig akad bőven, de azt csak elvétve szokták megvalósítani. Az is beszélt bekötő útról, pincegazdaságról, kertészetről, iparosításról, traktorokról, gépesítésről, a kizsákmányolás megszüntetéséről, a robotmunka helyébe kerülő közösség munkáról, szövetkezetéről.

Még fürdő, idegenforgalom is szóba került... Azt látták, hogy mindent meg is lehetne valósítani, de ahhoz más is kellene nem csak beszéd, hanem legfőképpen elhatározás, akarat és kemény munka... sokszor gondoltak ők már ilyenekre, azokat lassan ők, vagy gyerekeik, unokáik talán mind el is érhetik, de egykettőre való megteremtésük nem tűnt valószínűnek.

Érdekes a falucska keletkezésének a története. Valaha még a Bethlen kormány idején, a Nógrád megyei Kazár községből egy Telek nevű család három fia kivándorolt Amerikába szerencsét próbálni. Csak a legidősebb fiú, Tamás maradt itthon, mert ő elvégezte a tanítóképzőt, és egy Somogy vármegye területén lévő nagyközségbe nevezték ki tanítónak. Édesapjuk bányász volt a salgótarjáni bányavidéken, így ők is húek maradtak ehhez a mesterséghez, s ott idegenben is, valahol Penszilvániában, ezzel keresték meg a kenyerüket. Nehéz mesterség volt, de tűrhetően jól kerestek; valamennyi pénzt mindig félre is tehettek. Mikor annyi gyűlt össze, hogy abból az óhazában egy kis földbirtokot lehetett vásárolni, elhatározták, hogy hazatérnek. Hozták magukkal, amit két évtized alatt összekapargattak.

Hazaérve, legelőször is a bátyjukat, Tamás keresték fel, aki éppen bevégezte a negyvenéves tanítói szolgálatát, s a nyugdíjazását kérte. Azon törte a fejét, hogy a hátralévő idejében hol telepedjen le. Sok vidéket bejártak, nézelődtek, hol, hogyan és milyen áron tudnának egy kis birtokot vásárolni. Vagy a földnek volt nagy az ára, vagy a vidék, vagy a talaj nem tetszett nekik.

Esténként mindig hosszasan tanácskoztak, a téma természetesen mindig a földvásárlás volt. Végül Tamásnak jutott eszébe az, hogy a környék leggazdagabb grófja, régóta szeretné eladni birtokának egy olyan részét, melyet nem tartott művelésre alkalmasnak; azt biztosan olcsó áron eladná.

Évek óta kínálgatta, nem akadt rá eddig vevő. A patak mente mocsaras, a domboldalak kopárak, út, vasút nincs, jól ismeri, szerinte azt jó termőhelyé lehetne tenni, csak akarat, és szorgalmas munka volna szükséges hozzá. Idővel, mivel a Balaton közelében van, ezért is nagyon értékes hely lehet.

Bátyjuk közölte, hogy olvasta az újságban, hogy a közeljövőben Kaposvárt a Balatonnal, egy műúttal fogják összekötni; tanulmányozta a térképet, s ezért hiszi, hogy azt csak ott vihetik keresztül, mert ott legrövidebb és a legolcsóbban ott lehetne megépíteni, s ez, nagyon emelné a föld értékét.

Másnap odagyalogoltak, és alaposan megsejlemlélték a területet. A szemle eredménye az lett, hogy az valóban jó lenne; a mocsár lecsapolásával annyi humuszban gazdag területet nyernének, ami bőven elegendő volna arra, hogy ott boldogan élhessenek.

A többi jó lenne, elegendő lenne legelőnek. A következő nap bekopogtak a Dombrándy grófok ősi kastélyába. Az idős gróft nemrég temették el, az örökösöknek pedig pénzre volt szükségük.

Ők nem is sokallták a kért vételárat, de nekik nem volt szükségük olyan nagy területre, az örökösök csak egy darabban akarták eladni azt az ezerholdnyi részt. A pénzük erre kevés volt.

Egyiküknek eszébe jutott, hogy a hajón együtt utaztak velük olyan bányászok, akik úgy, mint ők, visszaköltöztek hasonló céllal. Odaautaztak, előadták a tervet, majd megegyeztek, s így a tizenhat család összefogva megvásárolta a nagy területet. Már a nevükre telekkönyvezték. Belátták, hogy külön-külön nem mennének sokra, ezért szövetkezteként összefogtak.

Legelőször a kis patakat szabályozták, kitisztították a medrét, a kanyarokat átvágták. Már ez is annyira levezette a vizet, hogy annyi földet nyertek, ami megtermelte az évi szükségletüket. Aztán árkokkal a patakba vezették a mocsaras területről is a vizet; ezzel humuszban gazdag, olyan területhez jutottak, melyet évekig még csak trágyázni sem szükséges. Mindegyikük használatba vehetett közel húszholdnyi területet. Többre nem volt szükségük.

A domboldalon mindenki egy-egy kisebb földrészen szőlőt telepítettek, ezért az itókához is hozzájutnak.

A kopár, vadrózsás domboldalokon az állataikat legeltették, de az különösen jó volt arra, hogy a pulykák azon szertecsatangoljanak, szöcskére, bogarakra vadászva. Felnevelésük alig kerül pénzbe, majd öszön egy kereskedő összevásárolta, hogy Angliába szállítsa.

A piac távol esett, nehéz volt az értékesítés, ezért inkább állattenyésztésre rendezkedtek be, sok tehenet tartottak. Ez részben azért volt célszerű, mert a családnak mindig jutott bőven tej- és tejtermék. A feleslegből sajtot készítettek, a járszágiak otthonról jól tudták értették a készítés módját. Nyáron minden tíz literből lett egy-egykilós trappista-sajt. Harminc-negyven literből pedig mind összeadva, óriási ementáli sajtok készültek. A kisebb sajtok egy-két hónap alatt beérnek, a nagy csak egy év alatt. Siófokon könnyen tudták értékesíteni.

Érlelés céljára a domboldalon készítettek pincét.

Tízévi munka után megelégedett jómódba jutott a tizenhat család. Posta, kocsma, bolt nem hiányzott nekik.

Iskolát is építettek, de a gyerekszám nem érte el azt a színvonalat, hogy tanítót fogadtak volna, de talán nem is akadt olyan valaki, aki ilyen eldugott helyre eljönne. A gyerekek még sem maradtak írástudatlanok, mert Tamás negyvenévi működése alatt annyira megszokta, hogy talán nem is tudott volna élni, ha nem taníthat tovább.

A gyerekek rendszeresen jártak az iskolába, ahol az idős tanító bácsi megtanította őket írásra, olvasásra, számolásra; ezekre fektette a legnagyobb súlyt, és azt olyan tökéletesen végezte, hogy a síófoki iskolánál, ahol minden évben magánvizsgát tétetett velük, csodálkoztak a gyerekek rendkívül jó tájékozottságán.

Neki jártak újságok. Igaz, hogy azokat néha csak hetek múlva kapta kézhez, nem sokat jelentett ez, mert neki minden hír akkor volt új. Esténként a felnőttek gyülekeztek össze az iskolába, és ott a borocskájuk iszogatása mellett, hallgatták a tanító úr által közölt új híreket, olvasták az újságokat. Talán tájékozottabbak volt, mint azok, akik nagyobb helyeken laktak. Tamás bácsi negyvenévi szolgálata alatt, meglehetősen sok könyvet gyűjtött össze, ezeket olvasták. A faluban nem volt már analfabéta, szépen írtak, olvasni pedig úgy, hogy sok középiskolát végzett megirigyelhette volna. A tizenhat család úgy összeszokott, mintha testvéreknek lennének.

++III++

Az egyik amerikásnak, Telek Ferinek, négy gyereke volt. A legkisebbet Tamásnak hívták. Ő is, még Amerikában született, már hatéves volt, amikor hazaköltöztek. Tomi volt az öreg Tamásnak a legkedvesebb tanítványa, aki még iskolaidőn túl is szívesen tartózkodott nála. Jobban szeretett nála lenni, mint otthon. Leste, amit a nagybácsi neki a nagyvilágról mesélt. Éles esze volt, amit egyszer hallott, azt megjegyezte, nem feledte el.

Még népiskolás korában végigolvasta a nagybátyja egész könyvtárát. Abban ugyan csak négy író művei szerepeltek teljes sorozatban, szép kötésben: Jókai, Mikszáth, Gárdonyi, Móric összes művei. Az újságokat is rendszerint végigolvasta az utolsó betűig, ha hozzájutott. Az öreg mindezt látta, elhatározta, hogy neki tovább kell tanulnia.

Tomi másik elhatározása az volt, hogy minden nap felkapaszkodott a Csipkés nevű domb tetejére; onnan láthatta a Balatont; ez jelentette neki a nagyvilágot. Egy alkalommal, mikor éppen ott időzött, valami különös hang jutott a füléhez; valahogy olyanformán morgott, mint az alispán ló nélküli kocsija, mikor az a falujukban járt. Azóta sem látott ilyet. Nem bírta ellenállni, megindult arra, ahonnan a hang jött. Jó öt kilométert kellett a nagyfalu felé haladnia, amíg a hang forrását felfedezhette.

Egy még sohasem látott gép haladt ott a szántóföldeken, keresztbe; nyomában olyan árok maradt, hogy ő ki sem látszott belőle. Közben iszonyúan morgott, dübörgött. Lassan haladt előre, két oldalra kirakta a földet. Újságban már olvasott erről; a nagybátyja megmagyarázta, hogy ezzel a géppel sok nehéz munkától lehet megszabadítani az embert. Az ásott árokban rendszerint vízvezeték csöveket helyeznek a föld alá.

Egy ideig csak távolból szemlélődött, de aztán mindig közelebb merészkedett, mikor a gép vezetője pihenőt tartott, már ő is ott állt a gép mellett. Annak vezetője barátságos ember volt, így hamar ismerkedett, barátságot kötöttek. Kérdéseire is készségesen felelt. Megmagyarázta, hogy ő most azért ás ilyen árkot, hogy majd abba csöveket helyezzenek el, s azokon földgázt fognak vezetni a fővárosba, és más helyekre is. Ott azzal főznek, fűtenek, gyárakat, üzemeket látnak el üzemanyaggal.

Szerinte néhány év múlva ezen a tájon is néhány év múlva ezen a tájon is gyárak épülnek, mert itt helyben lesz hajtóerő. Már hallott valami olyat, hogy errefelé lesz egy nagyüzem, mert sok erre a nincstelen ember, sok a munkanélküli. Egy ilyen nagyüzem tíz-tizenötezer embernek is kenyeret tud biztosítani. Mikor hazafelé indult, a vezető barátságosan búcsúzott tőle, s hívta, hogy máskor is keresse fel, amíg ezen a tájon dolgozik. Tomi ezt hívás nélkül is megtette volna. Jött a következő napokon is. Új barátjának mindig ízletes gyümölcsökkel kedveskedett.

A negyedik nap történt. Elérte az árkot. A gép már jó előrehaladt. Elhatározta, hogy az árok mentén halad addig, míg eléri. Alig haladt néhány száz métert, mikor a gép által kihányt földből részben kiálló ládát pillantott meg. Kíváncsi volt arra, hogy mi lehet. Letérdelt mellé, kezével elkaparta a földet.

Alig bírta kimozdítani, olyan nehéz volt. Láta, hogy az egy nagyon megrozsdásodott, középszerű vasláda, melynek az oldalát felsértette a gép markolója.

A résen át több pénzforma-valami gurult ki belőle. Egy ideig nézegette, aztán zsebre vágta. Keresett egy fadarabot, azzal kezdte piszkálni. Sikertült még az előbbiekhöz hasonlót kikotorni; lehetett a zsebében már vagy hús darab. Folytatta a kísérletezést, de a nyíláshoz valami nagyobb darab került; azt csak nagy-nehezen sikerült kihúzni. Olyan volt, amelyet egyszer egy nő nyakába akasztva látott. Ezt is zsebre vágta, majd folytatta a kutatást.

Egy másikat is sikerült kikotorni, illet már többször is látott, a nők viselnek hasonlót a karjukon. Ezt is eltette. Láta, hogy ennek a párja van a nyílásnál. Ez azonban beszorult a nyílásba, csak hosszas fáradság után sikerült kiszabadítani. Beleizzadt a nagy munkába, leült pihenni; tisztítgatni kezdte a karkötőt. Akkor látta, hogy az sárga; bizonyos, hogy az arany, tehát ő kincset talált. Folytatta a tisztogatást. Mikor legjobban működött, megszólalt mögötte egy erőlyes hang:

- Mit csinálsz itt, te gyerek? Mit keresel te itt?

Tomit a nyers hang nagyon megriasztotta, mentegetőzni kezdett.

- Nem csináltam én semmit... Csak erre jártam, és láttam, hogy a gép azt a ládát kifordította a földből...

- És mi van ott a kezeden? Mutasd!

- Ez a lyukon esett ki belőle. A láda oldalán egy rés van.

Elvette a karkötőt, és tüzetesen megvizsgálta. Arcán látni lehetett, hogy meglepte az, amit lát. Aztán összeráncolta a homlokát, haragosan mordult a megrémült gyerekekre:

- Hogy merészeltél te ehhez hozzányúlni? Hiszen ez egy ősrégi lelet. Az illet még csak érinteni sem szabad senkinek. Ha valaki illet lát, azt azonnal jelenteni kell a múzeumnak. Aki hozzányúl, aki bántja, az a tömlőbe kerül. Ha pedig csak gyerek, akkor a javítóintézetbe... no, majd ott gondolkozhatsz, amíg elérek a huszadik évedet, mert addig nem engednek ki onnan...

Toniból kitört a sírás... Mindent elhitt, amit a haragos ember mondott. A javító intézetről rémtörténeteket hallott; oda a rossz gyerekeket viszik, s most ő is odakerül. Könyörögni kezdett az embernek.

Nem csináltam semmit... csak megnéztem... Nem tudtam, hogy nem szabad hozzányúlni... Én nem akartam bántani... Csak úgy véletlenül vettem észre...

- No, jó... Nem bánom... Elhiszem, amit mondtál. Nem is említtem senkinek, hogy te találtad. De te is hallgass, ne említsd senkinek. Ha rájönnek, téged elvisznek a javítóba. Én. nem árullok el. Megteszem, hogy elviszem a múzeumba, ahová az ilyeneket el kell szállítani. Mert tudod, hogy ez nagy kincs. Különösen azért, mert égi. Nehogy meghalljam, hogy szóltál valakinek!

Az ember levette a felöltőjét, becsomagolta a ládát, vállára dobta, és elindult azzal Siófok irányába.

Tomi látta, hogy a háta meghajlott, olyan nehéz a csomag. Ő viszont tudta, hogy semmi rosszat nem tett, de mégis bűnös, elhallgatta azokat, amiket már zsebre rakott; az már nem kerülhet a múzeumba. Ha nála megtalálják, viszik a javító-intézetbe. A saját érdekében is hallgatnia kell erről, hogy mit talált. Nincs már más mód, mit hogy hazaviszi, és elrejt. Nem is ment tovább a gép vezetője felé, hanem csendesen elindult hazafelé.

Oththon először a melléképület padlására, ahol volt neki egy rejtekhelye, kincseskamrája. A téglafalból kijárt egy téglá, ami mögött üreget csinált. Ebben voltak a gyerek szokásos kincsei: üveggolyók, gombok, szétbontott vekker kerekei, szerszámok, gumipuska, fanyelű bicska. Szabadságidőben ezekkel szokott szórakozni. A most talált kincsek is odakerültek.

Ezek után gyakrabban kereste fel a rejtekhelyet. Megpucolta, fényesítette a talált kincseket, és gyönyörködött bennük. Látta, hogy azok valóban aranyak lehetnek, aztán olyan szép, ragyogó kövek vannak belefoglalva. Az érmékről is meg tudta állapítani, hogy azok is csak aranyak lehetnek, de nem hasonlítottak azokhoz, amilyeneket eddig látott.

Biztos volt benne, hogy ezek nagyon sokat érnek. Bűnének súlyán annál jobban nehezedett rá azért, hogy ezt elhallgatta. A világért sem mert volna azokról valakinek említést tenni; nem szeretett volna a javítóba kerülni.

Az újságokat szorgalmasan tanulmányozta, hogy megtudja: az ember melyik múzeumba adta be a talált kincset, de illet egyikben se talált. Lassan rájött, hogy csak egy gazember lehetett, aki a kincseket elvitte, magának tartotta meg, őrá pedig ráijesztett, nehogy elárulja.

Tamás bácsinál gyakran terelte a beszédet ilyen leletekre, mikor olvasmányaiában régészekről olvasott. Tőle tudta meg, hogy az elmúlt századok alatt sok háború volt, az emberek féltett kincseiket beásták a földbe, nehogy az ellenség kerüljenek. Ha aztán ők is odavesztek, a föld alatt maradt az elásott kincs, és csak véletlenül került elő onnan újra. Ha valaki ilyet talál, az nem az övé, hanem be kell szolgáltatni, amiért megfelelő jutalmat kap. Ha elhallgatja, nem szolgáltatja be, akkor megbüntetik. Tomi ezután még jobban elhatározta, hogy a titkát nem árulja el senkinek.

++IV++

Tomi elvégezte az elemi iskolai tanulmányait, utolsó magánvizsgálója is kitűnően sikerült Siófokon. Ősszel Kaposvárra iratták be a Gimnáziumba. Nem egyedül ment oda; az egyik jázságinak volt egy hasonlókorú kislánya, Benkő Ilona, aki a napi életben inkább csak az Ica névre hallgatott. Ezzel már otthon is legjobb barátságban élt: együtt játszottak, együtt jártak, veszekedtek, kibékültek, csókolóztak, szóval elválaszthatatlanok voltak. Sosem volt komoly a veszekedés sem köztük, inkább csak azért történt, hogy aztán kibéküljenek, már akkor rájöttek arra, hogy az a legkellemesebb dolog.

A városban is egy osztályba jártak, az otthoni szokást itt is betartották. A tanulótársak előtt ilyet eltitkolni lehetetlen, ezért mindig csak úgy emlegették őket: a gerlicék. Összeveszésre való ok mindig rendelkezésre állt, mert Tomi mindig kitartott azon elhatározása mellett, hogy ha nagyra nőnek, ő Icát feleségül fogja venni. Ica pedig mindig kijelentette, hogy ő akkor is önálló akar maradni, s mint orvos, a hivatásának akar élni.

Az esküvő úgyis csak egy formáság, házasság nélkül is ugyanúgy szerethetik egymást.

Tomi hangoztatta, hogy az a nő, aki így él, az nem tisztességes, ő nem szeretővel, hanem feleséggel akar élni. Ica azonban kitartott amellett a nézete mellett, hogy ez csak egy maradi gondolkodás! A kibékülés azért mégis, mindig megtörtént, hogy aztán újra hajbakapjanak.

Aztán egyszer az osztály az utolsó év vége felé tanulmányi kirándulásra ment a fővárosba.

A vezető tanár természetesen elvitte őket az éremtárba, mely a Nemzeti Múzeumnak egyik legérdekesebb része. Tónit ez érdekelte legjobban. A régi pénzek szemlélésénél érdeklődött azok kora és értéke felől. Amikor rámutatott az egyikre, a múzeumőr közölte, hogy az összes közt az a legritkább; ilyen még csak egy van az egész világon, a másikat a londoni múzeum őrzi. Közölte, hogy az aranyértéke nem több mint a forgalomba lévő tízkoronás aranypénzünké, ennek az értékét ki sem lehet fejezni, felbecsülhetetlen értékű.

Tomí ekkor döbrent meg igazán, hogy ő akkor régen mit talált; neki otthon olyan három is van. Végigkérdezte a többit is, amelyből nála is van, otthon. Megállapította, hogy az övé között egy Mátyás korából való érme a legfiatalabb. Tehát aki azt elásta, csak akkor, vagy azután élhetett. Abban az időben sok gazdag főúr, kiskirály élt a dunántúli vidéken. Valószínűnek tartotta, éremgyűjtő lehetett, volt rá módja, hogy kedvtelésének élve, mindent megszerezhesen. Az is valószínű, hogy az is a mohácsi csatába sietett. Értékeit a földbe rejtette, hogy visszatérte után kiássa, de a többivel együtt ott veszett a csatában. A mála lévő kincsek és érmék értéke óriási. De mennyi lehetett még abban a ládában?

Az a gazember nem szolgáltatta be, hanem magánál tartotta. Ezt bizonyítja, hogy ilyen kincslelet híre nemcsak országos, hanem világhírű lett volna.

Valószínűleg csak az újabbkoriakat értékesíthette, melyből sok van a múzeumok birtokában, ezért olyan magas az értékük. A régieket még a mai napig sem merte bemutatni, mert azok megjelenése azonnal felkeltené a világ összes régészének az érdeklődését. Feltétlenül felelősségre vonnák azért, hogyan juthatott azokhoz kincsekhez.

Amíg visszaérkeztek Kaposvárra, mindig azon gondolkodott. Láta, hogy ő súlyos hibát követett el akkor, amikor elhallgatta, azt, hogy mi van a birtokában; azokat már akkor be kellett volna szolgáltatni a múzeumnak. Most már azt is belátta, hogy azért nem a javítóintézetbe vitték volna, mint ahogy az a gazember ijesztgette, hanem dicséretet, sőt, jutalmat kapott volna. Már csak azért is, hogy akkor melegebben könnyebb lett volna kinyomozni, aki a többit eltulajdonította. Már ami nála van, az is felbecsülhetetlen értékű; mi lehet annak az értéke, ami abban a nehéz ládában lehetett.

Hasonló érme bizonyára sok lehet; a többi a főúr családi kincsei. Olvasmányaiából tudta, hogy ezeknek a kiskirályoknak milyen kincse voltak a birtokukban.

Hibáját, sőt, bűnét csak egy módon teheti jóvá, ha kinyomozza, és a törvény kezére juttatja a kincsrablót, és akkor, ami nála van, azt is beszolgáltatathatja a múzeumnak. Jóvá kell tennie a hibáját, különben egész életében szemrehányást kellene tenni saját magának. Eddig mindig az volt az elhatározása, hogy a gimnázium elvégzése után a műegyetemre megy, és mérnök lesz, most elhatározta, hogy rendőrtiszt lesz, nyomozó, hogy alkalma legyen azt a kincsrablót, a föld alól is előkeríteni, csak akkor nyugszik meg, ha a börtönbe juttatja.

Másnap a volt a találkozója Icával. Az együttlét a szokott módon kezdődött. Az utolsó vizsgájuk volt; a jövőjükre terelődött a szó. Ica jól ismerte barátja vágyait, s azt, hogy mérnöknek készül. Nagyon csodálkozott azon, amikor kijelentette, hogy megváltozott elhatározása és rendőrtiszt lesz. Ica mérgelődött; nem is kérdezte az elhatározás okát, hanem dühösen kijelentette:

- Vedd tudomásul, hogy nekem nem kell egy zsaru...

Tomi a titkát még most sem fődte fel, így sokáig veszekedtek, a végén haraggal váltak el. Arra nem gondoltak, hogy úgy alakulhat a helyzet, hogy évek múlhatnak el, amíg újra találkozhatnak. Pedig mindkettő tisztában volt azzal, hogy a szokott módon ki lehetne békülni. Ica néhány hétig a városban maradt, Tomi pedig hazament. Amikor Ica hazaérkezett, Tomi már a főkapitányságon volt a fővárosban. Aztán Ica ment az öt évig tartó egyetemre, Tominak pedig a szolgálat, ami ide-oda kergette a nyomozások szerint. Megesett tehát az is, hogy hiába lesték a kibékülésre az alkalmat, az nem sikerült.

++V++

Tomi kézhez vette az érettségi bizonyítványát, utána indult hazafelé. A diákok természetesen a diákok legjobb közlekedési eszközén, gyalog. A távolság bizony meglehetősen jó fél napi séta; de mit számít ez egy fiatalnál? Amint elhaladt a vendéglő előtt, ott látta nagybetűkkel kiírva: „Friss csapolás!” Abban az időben még ilyen városban is ritkaságszámba ment; ő nem tudott a csábításnak ellenállni.

Volt még a zsebében annyi pénze, így megreszkírozhatott egy korsóval. Belépett, letelepedett, és lassan iszogatta a finom jegelt sört, amit ilyen nyári hőségben minden ember szívesen megtesz.

Még félig sem ürítette ki a poharát, mikor a mellette lévő asztalnál négyen foglaltak helyet. Egyiküket ismert, a megyei párttitkár, a másik kettő nála magasabb rangú lehet, mint azt a beszélgetésükből megállapította. A termelőszövetkezetek szervezéséről folyt a társalgás. A másik három valószínűleg ezért is tartózkodott a városban, ahol éppen ennek okából egy többnapos értekezlet volt. Valószínű, hogy ők is hallották a friss csapolás hírért, azért jöttek a vendéglőbe. Tomi akaratlanul is hallotta, figyelhette a beszélgetésüket, ahhoz nem is kellett nagyon hallgatózni, mert hangosan folyt a szó. A szervezés nehézségeit vitatták; azt, hogy a kisgazdákat milyen nehezen lehet meggyőzni a szövetkezés szükségességéről.

Aztán a megyei párttitkár kijelentette:

- Hanem elvtársak, nem tudom, hogy mit tennétek az én helyemben; van nekem egy olyan községem, amelyet keresve sem találhatok az egész országban...

- Micsoda nagy nevezetessége lehet a te faludnak?

- Az valóban unikum, ott kezdet óta mindenki párttag.

- Annak csak örülhetsz, nincs bajod vele.

- Ott más a hiba, mert minden egyes párttag, még maga a párttitkár is kulák...

- Nos, ez a két fogalom valóban nem nagyon fér össze. Ismered a legújabb rendeleteket, tehát annak a szellemében kell eljárnod.

- Az bizony nehéz lesz, és nagy visszatetszést szülne még máshol is.

- Miért? A kuláksággal, a zsírosparaszttal az érdeme szerint kell elbánni. Az mind kizsákmányoló...

- Éppen ez az, kulák, de nem kizsákmányoló. Egyetlen törpebirtokos, zsellér, vagy napszámos nem él ott sem most, sem a múltban; ezek nem zsákmányoltak, és nem zsákmányolnak ki most sem senkit. Sőt, a legjobb dolgozók, akikre most igazán szüksége volna az országnak. Minden propagandát megelőzve, éppen ők voltak a legelsők, akik a megyében megalakították a pártszervezetet, azóta is példamutatóan jó párttagok...

- Ezt igazán nem értjük. Magyarázd meg!

- Mikor mi a felszabadulás után a megyében megkezdtuk a párt-szervezést, ott már volt pártszervezet; a legkisebb mutatott példát a legjobbaknak. Kis hely, összesen tizenhat család lakja. Régen valamennyi községi előljáró, vagy virilis jogon képviselőtesti tag volt. Most mind a VB tagja, vagy legalább is községi képviselő, azaz tanácstagok. Értető, hogy először a nagyobb helyeken kellett kezdeniük a szervezkedést, de oda úgy is csak nyáron juthattunk volna el, mert, ahogy mondani szokás, az a hely valahol az Isten háta mögött van, és kizárólag csak nyáron lehet oda eljutni...

- Miért?

- Mert a többi évszakon olyan feneketlen sár van arrafelé, hogy csak legfeljebb bivalyok által vont járművön lehetne oda eljutni...

- Kezd már érdekes lenni! De szerintem, aki kulák, az mégis csak kulák, a rendeletet kell szem előtt tartani.

- A rendelet szerint kulákoknak minősíthetők, de a valóságban sohasem voltak azok. Egyik sem használt több földet soha, mint más-hol a kisgazdák, azt pedig mindig a saját erejükből művelték meg, soha napszámot nem hívtak, soha segédet nem tartottak. Most jön a legérdekesebb: mi csak most szervezzük a szövetkezetet, ők már évtizedek óta szövetkezeti formában dolgoznak; formailag kulákok, mert külön-külön a nevükön szerepel a föld a telekkönyvben, a valóságban talán az első kísérleti szövetkezet az egész országban... Ezt szétrombolni helytelen volna, mert máshol is visszatetszést szülne.

- Igazán érdekes, szokatlan eset... Folytasd!

- Mondom. Napok óta nem esett az eső, nyár volt, meleg volt; ilyenkor az agyagos út olyan sima, akár az aszfalt. Elindultam tehát, hogy felkeressem őket a helyszínen. Valóban jól haladhattam. Közelbe jutva, láttam a példaszerűen művelt földeket; odalátszott a kis falu az igazán takaros házaival, melléképületeivel. A mezőn megpillantottam egy amolyan nyolcéves-forma kislányt. Megálltam, megszólítottam: kicsikém, tudod-e, hol lakik a párttitkár?

- Dicsértessék az Úr Jézus Krisztus... Hogyne tudnám, hogy hol lakik Feri bácsi, a keresztapám!

- Úlj be ide mellém a kocsiba, és mutasd meg nekem. Szólj, ha odaérünk. Úgy történt. Egy gyönyörű, takaros ház előtt stoppoltam le a kocsit. Leszálok, bekopogok az ajtón.

- Dicsértessék az Úr Jézus... Szabadság, Elvtárs Úr! Kit tetszik keresni? - fogadott barátságosan, egy helyre-menyecske, aki éppen vajköpüléssel foglalkozott.

- A párttitkárral szeretnék beszélni...

- Az apósommal? Szerencsére most itthon van; ott hátul, az istállóban látja el az állatokat, azonnal behívom.

- Hagyja csak! Majd én megyek oda; szeretném megnézni az állatokat.

- Hátramentem, beléptem a nagy istálló ajtaján. Az első, amit megállapítottam: két ló; rosszul fejeztem ki magam: két olyan paripa, amilyet keresve sem találnék sehol a megyében... Aztán sorban hat tehén, valamennyi kiállítási példány, akkora tögyekkel, mint egy dézsa. Aztán még hat gyönyörű növényvédős. És legbelül, egy bika mellett megláttam azt is, akit keresek. Egy magas, szálcsa sovány ember, éppen a szép tenyésztőt pucolta. Illedelmesen köszöntem.

- Dicsértessék az Úr Jézus... Szabadság Elvtárs Úr! - fogadta ő, majd hozzám sietett, és barátságosan szorongatta a kezemet...

- Örülök, hogy itt látom. Mi hozta Elvtárs Urat a mi vidékünkre? Itt bizony csak ritkán látunk vendéget, de ha jön, annál jobban megbecsüljük. Talán menjünk be a szobába, itt nagy a hőség, a hűvösben jobban beszélgethetünk.

Bevezetett a házba. Mondhatom, hogy ott még jobban elbámul-
tam; olyan bőr-garnitúrák szép úriszobát talán még nem láttam.

Alig tértem magamhoz elámulásomból, mikor már itt állt előttem három palack, mellette vizes poharak... Aztán elkezdtünk beszélgetni.

- Elvtárs! Most találkozunk először, illő megmondani, hogy ki vagyok. Ebben a megyében én vagyok a párt megbízottja, a megyei párttitkár.

- Gondoltam, már sokszor hallottam a hírért... Igazán örülök, hogy végre személyesen is megismerhettem...

- Végre, ide is eljutottam. Amit eddig láttam, az igazán tetszik nekem. Talán azt kérdelem tőled legelőször, hogy hány hold földed van? - Láttam az állataidat, azok igazán gyönyörűek.

- Gondolom, hogy úgy értetted elvtárs, hogy hány hold szerepel neveden a telekkönyvben? Az bizony elég sok, még a hatvan holdat is meghaladja...

- És a tagságnak mennyi van úgy átlagosan számítva?
- Hasonlóan, egyiknek sem kevesebb, mint nekem...
- Hiszen akkor ti itt mind kulákok vagytok; bizonyára ismered az erre vonatkozó rendeleteket...

- Nagyon jól. De ajánlom, hogy először kóstoljuk meg a saját termésemet... Jó hideg a domboldalba vájt pincém, s gondolom, hogy útközben megszomjajztál.

- Azt köszönettel fogadom. És jól esne innom, egyébként is, a sofőröm vezet. Neki csak jó hidegvíz szabad inni.

- Természetesen, azonban amint láttam, róla már gondoskodott a menyem.

A vendég kiitta az italt.

- Hiszen ez remek bor... Határozottan jól esett.

- Ezt is kóstold meg, ez sem utolsó...

- Valóban nem, sőt, még az előbbinél is jobb...

- Meg kell tartani a sorrendet, a fokozatot... Most felelek a kérdésedre. Azt mondtad, hogy kulákok, magyarra fordítva: zsíros-parasztok vagyunk. Nos, ez a legsúlyosabb tévedés, mert úgy mondják, hogy a kulák kizsákmányoló... Szeretném én azt az embert látni, aki azt állítaná, hogy én őt kizsákmányolom.

Évtizedeken át nyolcszáz méter mélyen, a föld alatt dolgoztam, mint bányász, nem magamnak, másnak, a tulajdonosnak, azért ő megfizetett; inkább ő zsákmányolt ki engem, mint én őt. Ugyanígy voltak a társaim is...

Hazajöttünk Amerikából ide, az óhazába, hogy itt a nehezen megtakarított dollárjainkért egy kis földdarabot szerezzünk. Más helyhez nem találtunk olcsón földet. Itt, az istenháta mögött, mint mondani szokták, teljesen hasznavehetetlennek tartott helyen, ahol ez még a kutyának se kellett, - mert akkor valóban hasznavehetetlen volt, - olcsón megkaptuk ezt az ezerholdas darabot. Máshol a tizedrészét sem kaptuk volna azért a pénzért. Megvettük, a hivatalban az ezret szétosztották tizenhat részre, és ránk telekkönyvezték.

A holdak száma szerint tehát a kuláksághoz számítanak.

De most kóstoljuk meg ezt a harmadikat. Ilyenek teremnek itt, a domboldalon.

Megkóstoltuk. Megállapítottam, hogy ennél jobbat hazánkban nem sok helyen ihatunk.

- Aztán külön-külön nem boldogulhattunk volna, tehát összefogtunk, szabályoztuk a patakot, nyertünk jó darab termőföldet. Aztán közösen lecsapoltuk a mocsaras részről is a vizet; nyertünk ott is jókora termőföldet, hozzá olyan kövéret, hogy még eddig trágyázni sem kellett. A dombon is telepítettünk szőlőt, amennyi nekünk szükséges. Azt te is megállapíthatod, hogy az kitűnő. Nem volt ezeknél munkásunk, nem volt napszámosunk, mindent a mi munkához szokott két kezünkkel végeztük el.

Most mindegyikünk akkora területen dolgozik, mint máshol a kisgazdák, amennyi a saját szükségletünkre elegendő. A többi, vagyis a nagyobb-rész, az úgy van, ahogy a vétel idején volt. Ott legfeljebb az állatainkat járathatjuk meg, mert legelzivaló ott nem sok akad. Máskülönben csak a pulykáink járák, összegyűjtve ott a szöcskéket, bogarakat. Az igaz, hogy későbbre tervünkben van annak a területnek a hasznosítása is, hiszen nőnek a gyerekeink, majd nekik is élni kell... Eredetileg ennyi futotta az erőnkől. Sőt, már mindnyájan kiöregedtünk, valóságosan a gyerekeink dolgoznak... Itt még nem divat az „egyke...” Ha szétmérnék a földet, egyiknek sem jutna több hús holdnál.

Ez az igazi helyzet Elvtárs! Volt tizenhat kétkezi dolgozó, aki visszavágyott az őshazába, hogy ott megtakarított filléreikből maguknak egy kis földet szerezzenek. Sikerült, jobban, mint azt akarták, amennyi az életükhöz szükséges; sokkal előbb jutottunk volna, ha valahonnan kaptunk volna némi támogatást. Azonban a múltban a felsőbbség, a kormány másképp gondolkodott.

- Hogy érted ezt?

- Csak egy példát mondok. Ugyanolyan jól tudod te is, mint én, hogy minket kizárólag csak most lehet megközelíteni, máskor teljesen el vagyunk zárva a világtól... Miért termeltünk volna többet, ha úgysem lehetett volna értékesíteni? A múltban a kormány úttal akarta összekötni a déli vidéket a Balatonnal. Itt lett volna a leg-rövidebb, a legolcsóbb, legcélszerűbb, de nem erre, hanem Földvár felé építettek utat.

- Mit gondolsz, miért?

- Aki akkor ezt az ügyet intézte, Szigetvár környékén lakott. Onnan négylovas hintón, kerülő nélkül lehetett megközelíteni egy, a Balaton közelében lévő uradalmat, mely egy színésznő tulajdona. Ha csinos a tulajdonos, gyakran keresik fel a látogatók.

Ha itt vezették volna azt az utat, nem volna még mindig hasznavehetetlen terület ezen a tájon. Mi pedig bőségesen el tudnánk látni nemcsak Siófokot, hanem a többi üdülőhelyet is nyáron főzelék-félékkel. Tudnivaló, hogy az a fontos élelmiszer, itt a humuszban gazdag talajon csodálatosan fejlődne... Úgy éreztük, hogy a mostani vezetőség más, ezért lettünk mi már kezdetben párttagok. ezért terveztünk, és dolgoztunk továbbra is szorosan összefogva, mint közösség azért, hogy jövőt építsünk az utódoknak. Reméljük, hogy az így is lesz. Ezekre is gondolnia kellett volna annak, aki azt a rendeletet megfogalmazta, mert mindig más a látszat, mint a valóság.

- Elhiszem, Elvtárs mind, amit elmondtál, sőt, hozzáteszem, hogy láttam és meggyőződtem arról, hogy az igaz. Helyesen állapítottad meg azt is, hogy a jelenlegi vezetőség másképpen gondolkodik, mint ahogy a múltban tették. Tetteiket ma a közösségi, és nem az egyéni érdekek vezetik. Hozzá tehetem, hogy már most is gondolt mindarra, amiket itt felsoroltál; talán még különb tervei is vannak annál. Azok a közeljövőben meg fognak valósulni. A rendelet, az rendelet, és nem a betűk döntenek, hanem a végrehajtás módja; a párt itt sem felejt el a legfőbb elvét, hogy legfőbb érték az ember. Én a magam részéről megígérhetem, hogy melletted emelek szót; megfigyelésem szerint itt nem egyéni gazdákról, hanem egy évtizedek óta működő szövetkezetről van szó, csak a bürokratikus formaságok miatt estetek ti a rendeletben említett kategóriába.

- Ez az én látogatásom története, melyet egy olyan közösségben tettem, ahol a párt minden tagja, sőt, a párttitkár is kulák... Megmondhatnátok, hogy mit tennétek az én helyemben?

- Határozottan érdekes, amit itt elmondtál. Ritkaság ugyan, de el kell ismernünk, hogy előfordulhatott, és előfordulhat... Arra gondoltunk, hogy leghelyesebb volna, ha minket az érkekezet bezárása után három nap múlva kivinnél oda, hogy a helyszínen mi is tapasztalatokat szerezzünk, és aztán tegyünk javaslatot a helyes megoldásokra.

- Erre gondoltam én is... Tulajdonképpen ezért mondtam el nektek. Be kell vallanom, hogy tanácstalan vagyok; saját felelősségemre nem dönthetek. Tehát három nap múlva odamegyünk. De imádkoznunk kell, hogy addig ne legyen eső...

Tomi nem volt kíváncsi többre. A pénztárhoz sietve, kifizette tartozását, aztán sietve indult hazafelé, hogy az otthoniakat értesítse a hallottakról, és előkészítse a látogatásra. Út közben betért a nyomdába, és „belépési-nyilatkozat” nyomtatványokat vásárolt, amilyeneket a közös-gazdaságokba való belépésnél használnak. Aztán vidám füttyörészés közben indult a közel félnapos sétára hazafelé.

++VI++

Napnyugta volt, mikor hazaért. Első útja Tamás bácsihoz vezetett. Pontról-pontra beszámolt mindenről, amit véletlenül kihallgatott. Az öreg nyugdíjas figyelmesen végighallgatta, csak a végén jelentette ki:

- Most azonnal intézkedni kell! Meg kell előzni, kész anyaggal kell őket várunk. Kitűnő, ami eszembe jutott.

- Nekem is, - felelte Tomi.

- Halljuk először, hogy te mire gondoltál.

- Az egész országban most szervezik a közös-gazdaságokat, az úgynevezett szövetkezeteket. Agitátorok sokasága járja a falvakat, igyekeznek meggyőzni a belépésre nehezen rávehető gazdákat. Nagyon sokan bizalmatlanok, nehezen látják be, hogy csak jót akarnak nekik. Én tehát arra gondoltam, hogy mi az agitátorok ideérkezése előtt, még ma, megalakítjuk a termelőszövetkezetet. Már hoztam magammal belépési nyilatkozatot.

- Érdekes, de én pontosan ugyanerre gondoltam. Mi mindig pontosan egyformán gondolkodunk. Egy máris működő - tegyük hozzá, hogy jól működő - szövetkezetet nem rombolhatjuk szét. Ez nagy visszatetszést keltene mindenütt. Intézkedj, hogy az emberek azonnal gyűljenek össze az iskolában. Szerintem nem lesz nehéz dolgunk.

Minden az elgondolásuk szerint történt. Itt nem volt nehéz a tagságot összegyűjteni; már egy negyedóra múlva együtt voltak. Tomi részletesen beszámolt arról, hogy véletlenül milyen beszélgetést hallgathatott végig a vendéglőben, és, hogy a beszélők három nap múlva idejönnek. Az emberek már eddig is sokat hallottak a kulákságról, és az nagy gondot okozott nekik; tudták, hogy a rendelet szó szerinti értelmezésével ők is annak minősíthetők.

A valóság az, hogy a telekkönyvben mindegyiküknek több mint hatvan hold föld szerepel a nevén. Ebből eddig nem találtak semmiféle kiutat.

Tomi előadta, hogy Tamás bácsival egyetértésben milyen tervet gondoltak ki. Azt a jelenlévők azonnal megvalósíthatónak tartották, és elfogadták. Azonnal aláírták mindnyájan a belépési nyilatkozatot, amelyek két héttel előbbi időpontban voltak keltezve.

Megkérték Tomit, hogy intézze el a további teendőket is.

Tomi indítványozta, hogy azonnal alakuljanak át alakuló közgyűléssé. Aláírták az összehívó meghívót is; ami szintén előbbre volt keltezve.

Egyhangúan kimondták a megalakulást. Nevet is adtak a szövetkezetnek: Balatonárkosi Jövő Útja Termelőszövetkezet. Összeállították az alapszabályokat is.

Megválasztották a vezetőséget. Utána elfogadták a következő évek célkitűzéseit. Tomit megbízták, hogy intézze tovább az ügyet, és majd, ha jönnek a vendégek, ő beszéljen helyettük.

A jól végzett munka után alapos mulatással fejezték be a tanácskozást. Tomi mulatás közben előadta, hogy a valóságban sem történik nagy változás.

A múltban mindenki előljáró, vagy képviselőtestületi tag volt. Jelenleg van elnök, és tanácstagok.

A jövőben lesz elnök, agronómus, mezőgazdász, állattenyésztő, pincemester, sajtimester, brigádvezető, konyha kertész, gépész, stb. Ők a valóságban eddig is szövetkezeti formában éltek; nem is tehettek volna másképpen.

Közösen szabályozták a patakot, közösen csapolták le a mocsarat, sőt, legnagyobbreszt közösen itták meg a termelt boraikat is. Valóságban úgy éltek, mint egy nagycsalád. Talán az elsők voltak az országban, akik szövetkezeti formában éltek; nagy eredményeket értek el. Tulajdonképpen most csak modernizálják a szövetkezetüket. A jövőben így tudják hasznosítani az addig parlagon-heverő földjeiket is. A beszélgetésből leszűrték, hogy nagy támogatást fognak kapni.

A kissé becsípott társaság csak éjfél után, hangos dalolás közben oszlott szét. Tomi a lelkükre kötötte, hogy imádkozzanak, nehogy eső legyen, és a vendégek azért nem jöhetnének ide.

Nem esett az eső, felhőtlen, tiszta volt az égbolt, mikor harmadnap befutott a két autó a vendégekkel. Természetesen Tomi apjának, a párttitkárnak a háza előtt stoppoltak le. A megyei párttitkár már ismerte az utat. Tomi apja pedig most is az istállóból került elő. Nagy meglepetést mutatott.

- Isten hozta Elvtárs Urakat! Mi bizony nem számítottunk erre. Ilyenkor nagy dologidőben mindenki a mezőn dolgozik. Könnyebb annak, aki ilyenkor is kocsikázhat...

- Ne gyanúsítson Elvtársam! Mi is dolgozók vagyunk, a kötelességünket végezzük mi is, csak a forma más...

Bocsánat, nem akartam én bántani; tudom, hogy a vezetőknek is éppen elég gondja, baja van. Mi mindig örülünk, ha jönnek, várjuk. szeretjük a vendégeket.

- Sajnos, nem sokáig maradhatunk, de mindenképpen szeretnénk a párttagokkal egy kis röpgyűlésen találkozni. Össze tudná-e a titkár elvtárs gyűjteni őket?

Az bizony egy kissé nehéz, de nem lehetetlen. Ebben a jó időben természetes, hogy mindenki szerte a mezőn munkálkodik. Úgy gondolom, hogy úgy délután ötre mind együtt lehetünk.

- Nekünk az késő, mert itt nincs vendéglő, ahol megebédelhethénk...

- Ne sértsen meg bennünket Elvtárs... Az volna ránk nézve szégyen volna, ha a kedves vendégeinket vendéglőben engednénk ebédelni. A mi termelőszövetkezetünk eléggé jól áll ahhoz, hogy néhány embert bármikor szívesen láthassunk. Asszonyaink pedig bizonyára főznek olyan jóízű ételeket, mint akármelyik városi vendéglő szakácsa. Ez már a feleségem, és két menyem kötelessége, gondolom, hogy nem kell őket még csak figyelmeztetni sem. Ahogy látom, már észrevették, hogy vendégeink érkeztek.

- Micsoda termelőszövetkezetről mesél az Elvtárs? - kérdezte az egyik minisztériumi.

- Még nem is tudják az elvtársak? Pedig már jó ideje, hogy elküldtük az iratokat. Hiába, itt nálunk még nem ideális a posta-közlekedés.

- Valamennyien aláírták a belépési nyilatkozatokat?

- Már hetekkel ezelőtt. Már megvolt az alakuló közgyűlés is. Én vagyok a „Jövő Útja Termelőszövetkezet elnöke.

A többi vezetőt is mind megválasztottuk. Nálunk csak a forma változik, mert mi már évtizedek óta szövetkezeti formában dolgozunk; most tulajdonképpen csak modernizáltuk a közösségi munkánkat. Szóval: formát adtunk a dolognak. Erre már csak azért is szükségünk volt, mert nagy terveink vannak a jövőre nézve. Mind olyan, ami közös erővel, szorosabb összefogással valósítható meg.

- Volna szíves az Elvtárs azokat a terveket velünk is ismertetni?

- Úgy gondolom, hogy azt legjobb lesz a délutáni közgyűlésre hagyni. Aztán én már öreg is vagyok, nem szeretek sokat beszélni, de a fiam, aki a napokban érettségizett, sokkal jobban fel tudja azokat sorolni. Úgy gondolom, hogy erről a melegről inkább menjünk be a szobába; ott jóval hűvösebb van, kényelmesebben beszélgethetünk. Tessék nézni! Nem is szóltam az asszonyoknak, és máris mozgósítva van a konyha; olyan az asszonyi természet, hogy mind meg akarja mutatni, hogy mit tud... Én tapasztalatomból tudom, hogy majd nem kell szégyenkezni nekik sem.

Bementek a szobába. A három minisztériumi csodálkozva nézett körül. Magukban mind elismerték, hogy akármelyikük szívesen venné, ha a saját szobájukban lenne ilyen berendezés. Amíg nézettek, már megjelentek az asztalon a vizespoharak, palackok.

Mindháromféle boromból hoztam kóstolót, hogy az Elvtársak megmondhassák, hogy melyik fajtát termeljük eztán. Ugyanis a tavaszon ötszáz holdat fogunk telepíteni a közgyűlés határozatának megfelelően. Gondolom, hogy a kormányzatnak is az a célja, hogy minden talpalatnyi föld hasznosítva legyen, egy tenyérnyi se heverjen parlagon. Ha felépül az út, közel a Balaton, az értékesítés nem lesz nehéz, sőt, hitem szerint a külföld is szívesen vásárolna majd abból. Kóstolják meg, hogy igazam van-e?

Megkóstolták. Ízlett. Sőt, az egyik még csettintett is a nyelvével.

- Ez már igen!

- Most nézzük a másikat!

- Hiszen ez még jobb!

- Meg szoktuk tartani a fokozatot; öregapám mindig jó, de a vége legyen a legjobb. Mi sohasem a mennyiséget, hanem a minőséget néztük; érthető, mert amit termeltünk, azt mi magunknak kellett meginni. Most szeretnénk juttatni más dolgozóknak is. Gondolom, hogy ez a harmadikféle sem lesz rosszabb.

- Nyugodtan állíthatná, hogy semmivel sem alábbvaló, mint a legjobb badacsonyi... Igazán kár volna itt parlagon hevertetni a földeket. Aztán meg bizonyos, hogy ez jó jövedelmet hoz.

- Arra aztán igazán szükség is lesz, mert csak az ebből származó jövedelem segíthet ahhoz, hogy a többi tervünket is megvalósíthatjuk.

- Aztán újra kezdték a kóstolgatást, hogy eldönthessék, valóban melyik fajtát érdemes nagyüzemi módon továbbfejleszteni. Asztalhoz ültek; az asszonyoknak igazán nem volt oka szégyenkezni. Olyan ebédet városban nehéz előteremteni. Ezt leöblögetni igazán alkalmas volt akármelyik fajta bor. Ebéd után élénk beszélgetés közben tárgyalták a jövő tervet, folytatták a kóstolgatást. Már egész jó hangulatba értek, amikor a gyűlésbe hívták őket, ahol már várta őket az összegyűjtött tagság.

++VIII++

A tagság együtt várta őket az iskolául szolgáló teremben. Magukban mosolyogtak, mert ők sokkal hamarabb összegyülekezhetek volna, de szükségesnek tartották, hogy azt egy kis előjáték előzze meg. A látszat azt mutatta, hogy az sikerült, mind a négy endégen megfigyelhető volt, hogy ismerik már a helyben szüretelt borok minőségét. Arra azért Tóni apja vigyázott, hogy ne csípjenek be nagyon. Aztán, mint elnök, üdvözölte a vendégeket, megnyitotta az értekezletet. Tudatta tagsággal, hogy a vendégek a megyei párttitkár, és a másik három a kormány kiküldöttje. Nagy örömet jelent a Tsz tagságának, hogy ezen az „istenhátamögötti” helyen is felkeresték, hogy megfigyeljék, értékeljék, és talán még segítsék is közösségi munkájukat. Most itt meggyőződhetek személyesen arról, hogy itt eddig is jó közösségi munka folyt, arról, hogy ez még tovább fokozható, ebből az eldugott helyből jó munkával paradicsomot lehet varázsolni mind a tagság, mind az állam javára. Arról is meggyőződtek, hogy mi eddig is, mint szövetkezet dolgoztunk, most csak modern formát adtunk ennek.

Indítványozom, hogy most kérje a tagság a támogatásukat, segítségüket, hogy szép terveinket mind megvalósíthassuk. A megalkulásunk jegyzőkönyvét, és más iratokat még nem kaphatták kézhez az itteni lehetetlen postai kézbesítés miatt.

Ezért megkértek, hogy most röviden itt közöljük a főbb pontokat velük. Helyesnek tartom, hogy az ismertetést az tegye meg, aki közöttünk ugyan a legfiatalabb, de iskolái, beszédkészsége szerint legalkalmasabb arra.

Felkérem ifj. Telek Tamást, ismertesse közösségünk határozatát.

Tomi szólásra emelkedett.

- Eleget teszek a tagság bizalmának, ismertetem a tagságnak a közgyűlésen hozott határozatait, terveit, célkitűzéseit. Én a tagság nevében szeretettel üdvözlöm vendégeinket. Ki kell jelentenem, hogy nem váratlanul érkeztek körünkbe, mert várunk, mindig reméljük, hogy egyszer ide is eljutnak, bármilyen eldugott helyen lakunk.

Most megismerhetnek bennünket, értékelhetik munkánkat. Már az, hogy megjelentek, hogy itt vannak, ez is biztosíték nekünk, hogy támogatni is fogják terveinket, munkánkat, törekvéseinket. Mert az biztos, hogy a terveinket, munkánkat, törekvéseinket támogatni fogják. Mivel az is biztos, hogy támogatásra szorulunk. A gyöngé csak az erőstől remélhet segítséget. Bennünk megvan az akarat, a törekvés, a szorgalom, a munkaszeretet, a haladás, az előrejutás vágya. Mégis szükségünk van támogatásra, hiszen törpék, kicsinyek vagyunk.

- Évtizedekkel ezelőtt ez a hely, mit hasznavehetetlen terület szerepelt még a térképen is. Falusi nyelven fejezve ki, még a kutyának se kellett. Területét tekintve nagy, értéke semmi volt.

A múlt kivándorlásra kényszerítette apáinkat; idegenben nehéz földalatti munkával kellett összekaparni a filléreket, hogy a szívük vágya szerint visszatérve, megkapaszkodhassanak a hazai föld kis darabkájában; az, mire lehetőségük volt, nem lehetett volna nagydarab.

A sors úgy hozta, egyszerűen ne kicsit, hanem nagyot kapjanak a hazai földből. Akik a föld mélyéből ki tudták kaparni a kincseket, ne tudnának a felszínen is kincseket előkaparni. Ez a kis csoport megmutatta, hogy lehet. Itt a testi erejüket nem a munkaadó, a kizsákmányoló használta ki a maga céljára, itt a maguk javára hasznosították azt. Különállva gyengék lettek volna elérni a célt, egyesült erővel törtek a siker felé. Bebizonyították azt, hogy a szövetkezés megbecsülhetetlen előnyt jelent.

Az elmúlt évtizedek alatt megteremtették az alapot, amelyre építeni lehet.

Elérkezettnek látják az időt, hogy továbbhaladjanak, földjük legkisebb darabját is hasznosítsák. Úgy, ahogyan régen a mélyből, most a felszínről felszedjük a kincseket a nagy közösség javára. A kormány példát mutatott erre, mi meghallottuk, követtük, modernizáltuk a szövetkezetünket. Nem mondom, talán a közgyűlésen hozott terveink talán merészek, de fokozottan mind megvalósíthatók; ha segítséget kapunk, úgy sokkal hamarabb.

Határozatunk első pontja, hogy a következő ében a parlagon heverő domboldalainkon ötszáz holdat szőlővel telepítjük be. Nem új ez az elhatározás, mert már ebben az évben is sok-ezer vad vesszőt gyökerezettünk. Ezeket a tagság tél folyamán nyelven párosítással nemesíti. Egyik dombunk futóhomok, az szálvesszőkkel is betelepíthető.

Köztudomású, hogy a szőlő alá a földet fordítani kell. Egy olyan traktorra van szükségünk, amely kellő mélységben elvégzi azt helyettünk. Ennek az árát a tagság már összeadta. Vezetőre nincs szükségünk, kitelik az is a sorainkból; ott kint idegenben még a traktorvezetést is elsajátítottuk.

- Ezzel egy időben, tehát már a következő évben a lecsapolt mocsár helyén konyhakertészetet létesítünk; a kövér humuszban csodásan fejlődnek a főzeléknövények. Öntözési lehetőség is helyben van, ott folyik a kis patak. Most már az értékesítés sem lesz nehéz; hónapok alatt elkészül a műút itt a mi völgyünkön át; naponta szállíthatjuk a termékeinket Siófokra, sőt, időnként más fürdőhelyekre is.

- Megfigyelésünk szerint a közelünkben két nagyüzemet építenek. Ott szerintem legalább tizenötezer munkás- és alkalmazott fog dolgozni. Őket is el kell látnunk enni-innivalókkal. - Három év múlva termőre fordul a szőlőnk, ami mindig nagyobb jövedelmet hoz. A konyhakertészet haszna talán még jelentősebb. Tudjuk, hogy körülbelül hét-nyolcszáz méternyire alattunk nyolcvan hőfokos víz van, ezt mélyforrással a felszínre hozzuk, mihelyt a jövedelmünk lehetővé teszi.

Épülhetnek virágházak. Ez jelent csak igazi jövedelmet! Mint minden fiatalnak, már nekem is van menyasszony-jelöltem. Névnapjára Pesten járva három szál szegfűt vettem, hatvan forintot fizettem érte. Mit lehetne kihozni, egy sor virágházból, ha szegfűvel, rózsával telepítjük be?

Itt, a Balaton mellett, ahol százezrek vannak nyáron, legalább ötven százalékuk szerelmes, elfogy a virág bármilyen mennyiségben.

A felhozott meleg víz alkalmas arra is, hogy fólia-sátrakban tömegesen állíthassunk elő az év minden szakában. Innen a vásárlókat mindig el tudjuk látni friss főzelékekkel.

Ha a meleg víz ott megteszi ott a szolgálatát, csak akkor hűl le annyira, hogy fürdésre alkalmas legyen. Kell tehát egy szabadtéri- és egy fedett strand, ahol a Balaton-környéki nyaralók még rossz idő esetén is fürdõhessenek. A fürdőidényt hónapokkal meg lehetne hosszabbítani.

Az egyik dombunk anyagát szakértõkkel megvizsgáltattam, kitûnõ minõségû az agyag- és a kaolin. Egy porcelán- és majolika-gyárat is lehetne ott létesíteni.

- Az alakuló közgyûlés ezeket jelölte meg elérendõ célnak.

- Természetesen ez csak a kezdet, melyet folytatni lehetne. Hogy mást ne mondjak, a fürdõhöz szálloda, szolgáltató házak is kellenek. Mind megvalósítható: önerõbõl talán csak évtizedek alatt, segítségével hamarabb, néhány év alatt. Egy biztos, hogy mi mindent megteszünk, ami az erõnkben telik.

A négy vendég feszült figyelemmel hallgatta Tomi által ismertett terveket; egyszer sem szakították félbe. Mindig jobban és jobban álmélkodtak a hallottakon. Amikor befejezte, az egyik minisztériumi vendég felállt, aki a legmagasabb állást tölthette be, kérdéseket tett fel Tominak.

- Fiam, meghallgattuk a szövetkezet terveit, célkitûzéseit. Igazad van abban, hogy azok megvalósíthatók; abban is, hogy önerõtõkbõl csak lassan, fokozatosan. Néhány dologban szeretném, ha felvilágosítanál. Honnan tudod például, hogy itt, a közelben két olyan nagy-üzem fog épülni, ahol körülbelül tizenötezer ember lesz alkalmazva? Mert úgy lesz, ez bizonyos.

- Tizenegy éves voltam, mikor erre vezették a földgázvezetékét, természetes, hogy mint gyerek, kíváncsi voltam, és azért minden nap ott lábatlankodtam. De már akkor tudtam, hogy az hatalmas energiát jelent, gyárat lehet azzal üzemeltetni. Késõbb még csodálkoztam is, hogy nem hasznosítják. Különösen akkor megvizsgáltattam, hogy a dombunk a legkitûnõbb kaolin... Az utóbbi idõben megfigyelhettem, hogy mérnökök sűrõgnek-forognak ott.

Cövekeket vertek le, sőt, még az anyagot is hordani kezdték. Természetes, hogy azonnal rájöttem, hogy miért...

- Az agyagot, kaolint még értem; valóban az készül, amit te mondtál... De mi lesz a másik üzem? Honnan gondolod, hogy kettő is készül?

- Ezt nem volt nehéz megfejtennem, mert a vezeték túlsó oldalán is hasonló előkészületek folynak. Aztán természetes, ha két vállalat között megoszlik az alapítással járó költség, az megtakarítást jelent.

- És azt is mondtad, hogy a terményeiteket akár hónapok múlva, jó úton szállíthatjátok be Siófokra?

- Ez, szerintem még előbbinél is természetesebb! Még az üzemek építéséhez anyag kell; ezeknek szállításához jó út szükséges. Amit az üzem termel, azt is ellehet szállítani... Legnagyobb hiba volna a tervezőknél, ha legelőször nem a jó utat építenék meg. Itt a leg-rövidebb, hogy bekapcsolódhassanak, így a legolcsóbb is. Ha én volnék a tervező, egy szárnyvasutat is számításba vennék. Nekünk az volna a legjobb.

- Még egy kérdés: honnan gondolod, hogy a ti agyagotok, kaolinotok jobb, mint az, amit mi szándékozunk hasznosítani?

- Ez a legbiztosabb, mert amikor innen, tőlünk mintát vittem a szakértőhöz, onnan is vittem. A szakértő megállapította, hogy sokkal jobb annál is, mint amit Herenden használnak.

- Köszönöm, fiam, nem kérdezek többet. Elismerem, hogy megfigyeléseid helyesek, terveitek reálisak. Értelmes felfogás, jó előrelátás, igazi, sőt, rendkívüli munkaszeretet, amit itt megfigyeltem. Te bebizonyítottad azt is, hogy az élet a legjobb tanítómester. Az öregeitek a távoli idegenben is nyitott szemmel jártak, megfigyeltek, tanultak. Még egy vár magyarázatra: mindenki, kicsi és nagy kitűnően olvas, szépen ír, mindenhez hozzá tud szólni; ezt elérni nem könnyű dolog.

- Erre én felelek, - szólt Tomi apja, mert ezt a szövetkezetünk tiszteletbeli tagjának köszönjük: ott ül, leghátul a bátyám, Tamás, most kilencvenkilenc éves. Negyven évet leszolgált, mint tanító, a másik negyven évben itt tanított minket: vagyis nyolcvan év szolgálat van a háta mögött. Kicsiségünk miatt nem kaptunk tanítót, ő tanította, Siófokon levizsgáztatta a gyermekeinket. Téli estéken minket tanított, minket, felnőtteket.

Mindig tájékozottak voltunk a világ eseményeiben is. Neki igazán sokat köszönhetünk... Ő az egyedüli, akinek nincsen földje.

- Mind a négy vendég felugrott, és sietett köszönteni a hátul szerényen meghúzódó idős nyugdíjast. Meghatottan szorongatták a kezét; érdeklődtek, hogy érzi magát...

- Meglehetősen... felelte Tamás bácsi. Remélem, hogy még taníthatom a most növekedő nemzedéket is.

- Az időnk rövid, haza kell utaznunk. Nagy öröömre szolgál, hogy itt nem csak a terveinket akadályozó dolgokat találtunk volna, hanem váratlan segítséghez jutottunk. Amit a fiatal barátunk előadott, mint a termelőségvetés célkitűzéseit, azok a valóságban mind a kormány célkitűzései is. Ma a mi pár nap előtti tanácskozásunkat valaki kihallgatta volna, akkor azt állapította volna meg, hogy ő a valóságban mind a mi terveinket sorolta fel.

Vegyük sorra: valóban két nagyüzem épül a szomszéd falu határában. Már az előmunkálatok megkezdődtek. Egy nagy majolika- és porcelángyár, és egy szerszámgépgyár építése kezdődött meg. Hogy miért éppen ott? Azt is eltalálta. Ott helyben van a hajtóanyag, nagy részben a nyersanyag is. Minket nem zavar, hogy ott esetleg jobb minőségű anyag és a kaolin. Meg fogjuk vizsgáltatni szakértőinkkel, és ha valóban jobb, az nem gond, hogy azt használjuk fel. Egy-két kilométernyi nem távolság nem számít.

Munkás már a szomszédos nagyközségben akad vagy ötezer, akik a nagybirtok miatt régen nem jutott földhöz; most munkaalkalmat teremtünk azoknak. A közeli településeken is bőven van hasonló. A munkások száma meghaladhatja a tizenöt ezret. - Az útra, vasútra vonatkozó tervét már ebben az évben valóra váltjuk. Abban is igaza van, hogy itt a legrövidebb, legcélszerűbb, legolcsóbb.

- A sok dolgozó, a sok munkás és alkalmazott egyben mind fogyasztó is, ezért azoknak ellátásáról gondoskodni kell; az általa javasolt megoldás határozottan kitűnő.

- Még a földben rejtőző nagy kincs, a hőforrás elhozására is helyesen mutatott rá; ugyanúgy annak hasznosítására is, ami remekül fogja fűteni a melegházakat, virágházakat, még mindig elég meleg lesz ahhoz, hogy meleg vizű strandokat lehessen ott létesíteni. Azok mind elkészülhetnek, természetesen szállodával, szolgáltató helyekkel együtt. Ez a hely tehát rövidesen forgalmas, mozgalmas hely lesz.

- Ugyancsak kivizsgáltuk a kulákkérdést is. A rendelet azokra vonatkozik, akik mások kizsákmányolásával szereztek a vagyonukat. Itt nem lehet arról szó.

Sőt, megállapítható, hogy itt már évtizedek óta nincsenek egyénileg dolgozó gazdák, mert kezdet óta szövetkezeti rendszerben hasznosították a területet. Csak a telekkönyvi rendszer és a bürokrácia miatt látszanak kulákoknak.

Dicsérendő az is, hogy másokat megelőzve, szövetkezet formális megalakításával tökéletesen rendezték ezt a kérdést. Úgy a szervezkedést, mint az alapszabályokat jóváhagyjuk. Példaképp említjük majd más vidékekhez...

Fiatal barátom elmondta, hogy ezt csak fokozatosan, a jövedelmük arányában, csak hosszabb idő alatt tudhatják megvalósítani. Az nem is kétséges, hogy sikert érnének el. Majd mi gondoskodunk arról, hogy ez az idő rövidebb legyen. Egyelőre küldünk két traktort, hogy a földet megforgassák a szőlő alá. Két másikat, hogy a konyhakertészet céljára mélyszántást végezhesse. Amint hallottuk, vezetőkre nincs szükségük. Nem ingyen, hanem kölcsönképpen; majd törlesztik, jövedelmük arányában. Ha úgy haladnak a dolgok, mint reméljük, még a visszafizetés is elengedhető...

Átnéztük a közgyűlés által választott tisztviselőik névsorát, nem kétséges, hogy jól választottak. Azonban a gazdálkodás tudománya is mindig előrehalad, az újat is meg kell ismerniük. A tél folyamán küldünk ide megfelelő szakembereket, hogy azok itt helyben megtaníthatják. Az sem kétséges, hogy ha azok megkóstolják kitűnő boraikat, nem akarnak majd innen távozni...

- Kétségtelen, hogy ez a hely itt rövidesen szintén nagyüzemmé válik. Nem lesz elegendő a tizenöt családfő, és gyermekeik a munka végzésére, és az is biztos, hogy egy hozzáértő irányító is szükség lesz. Én már látom, hogy erre a helyre a mi fiatal Tomi barátunk lesz a legalkalmasabb.

- De az nem lehet, - kottyantott közbe Tomi.

- Miért ne lehetne?

- Azért, mert itt hozzáértőbb ember több is akad, és azért is, mert az én életcéljaim mások. Én rendőrtiszt leszek, s mint nyomozó magasabb szolgálatot tehetek a hazámnak!

Nos, nem irigylem a bűnözők helyzetét, mert, hogy tisztán lát, hogy mindent helyesen értékel, azt most itt mindnyájunknak bizonyította. A pártunk álláspontja az, hogy mindenki a megfelelő helyen legyen. Valóban alkalmasnak látszik arra a pályára. Gondoskodunk róla, hogy jó elhelyezést nyerjen. Befejezésül még csak annyit, hogy az útjuk nagyon hamar elkészül, így nem lesznek többé megközelíthetetlenek. Ezek után nem fognak szűkölködni vendégeken. Mi a magunk részéről megígérjük, hogy gyakran látunk ide. Most pedig búcsúzunk, viszontlátásra!

- Örülünk az ígéreteknek, köszönjük, és a vendéget ezután is mindig várjuk, szívesen fogadjuk. A tagság nevében köszönöm a kormány irántunk való jóindulatát. A mostani, rendkívüli értekezletünket bezárom, - fejezte be a Tomi apja.

A régen megalakult, most újjávarázsolt termelőszövetkezet megkezdte további sikeres munkálkodását.

++IX++

Tomi akkor lepődött meg legjobban, mikor három nap múlva egy hivatalos levelet kapott a fővárosi rendőrkapitányságtól, amely Telek tamás rendőrnagyot azonnali szolgálattételre berendeli. Ő a parancsnak azonnal engedelmeskedett. Tudta, hogy kinek köszönheti, hogy nem a legalsó fokról kell mélypályán elindulnia. Ott azonnal egy fontos megbízást kapott, egy hónapok óta felderíthetetlen bűnügyet, amelyben a nyomozók sehogy sem tudtak előrehaladni; a közvagyon súlyos megkárosításáról volt szó. Láttá, hogy ezt próbatételnek szánták; nagyon nehéz eset. Talán az a szerencséje, hogy nem ismer-te a szokott nyomozási módszereket, az úgynevezett rutin-munkát. A jó szerencséiben és a józanészen bízhatott. Két hónapi kemény munkájába került, de sikert ért el; leleplezte, és megfelelő helyre juttatta a bűnözőket. Egyszerre tekintélyt szerzett a társai előtt.

Munkáját továbbra is pontosan, kedvvel végezte. Lehetőleg mindig a közvagyon ellen irányuló eseteket kereste, mindig olyat, melyben vagyonról, pénzről volt szó. A gyilkossággal kapcsolatos ügyeket csak akkor, ha abban nagy érték is szerepelt. Ezek felderítését, ha lehetett, társaira hagyta. Az alvilág hamar megismerte a hírét. Mindig remélte, hogy egyszer nyomára jut az ő emberének is.

Az volt a hiba, hogy ő ezt az alvilágban kereste; magasabb körökre még csak nem is gondolt.

Elsőnek végig tanulmányozta a főváros összes múzeumát, aztán sorra vette a vidékieket is. Megállapította, hogy az általa keresettek sehol sem szerepelnek. A szabadságát mindig külföldön töltötte; a nagyvárosok múzeumait figyelte. Ott sem talált nyomot. Tanulmányozta a külföld bűnügyi feljegyzéseit. Végül megállapította, hogy az ő embere eddig csak a lelet újabb kori darabjait értékesíthette, az őskoriakat eddig nem merte. Ő is arra gondolhatott, hogy azokra a világ összes régésze azonnal felfigyelne. Mindenütt leginkább azokat az érméket figyelte, amilyenek az ő birtokban is voltak, de legjobban a nála lévő karperec párája volt kíváncsi.

Múltak az évek, de nem jutott sikerre. Viszont remélte, hogy azok még mindig az ország területén vannak. Óvatos lehet a tolvaj

Egy este sokáig maradt bent a főkapitányságon. Már éjfél felé járt az idő, mikor megszólalt az OTP központjának riasztó berendezése. Ez úgy volt felszerelve, hogy nem ott helyben, hanem mindjárt a főkapitányságon jelzett. Tehát betörők járnak ott. Egy perc alatt indult a riadóautó, Tomi is csatlakozott a szolgálatban lévő nyomozóhoz. Tudta, hogy az épületbe nehéz a betörés, a szokott úton úgy szólva teljesen lehetetlen. Amikor elérték az épületet, megfigyelte, hogy a szomszédos ház tetejéről át lehet jutni ennek a tetejére. Hagyta, hogy a társai a főbejáraton hatoljanak be az épületbe, ő két nyomozót magához véve, a szomszédos házhoz sietett. Felkapaszkodtak a tetőre, és várakoztak.

A betörőknek volt ideje, hogy kedvük szerint garázdálkodjanak még a nagy páncélszekrényt is kiüríteni. Már távozásra gondoltak, mikor a főbejárat felől meghallották a közeledők lépteit. Gyorsan akartak távozni a megszerzett zsákmánnyal. Tomi jól sejtette, ott jöttek, ahol ők várakoztak. A betörők nem adták meg magukat, mikor látták, hogy egérfogóba kerültek, hanem tűzharcot kezdtek. Fogalmuk sem volt arról, hogy a rendőrség hogy szerezhetett tudomást ilyen hamar, nem volt fogalmuk arról sem, hogy riasztóberendezés riasztott a rendőrségen; azért végezték olyan kényelmesen a dolgukat. Úgy gondolták, hogy arra, ahol jöttek, úgylis könnyen elmenekülhetnek. Csak akkor lepődtek meg, mikor ott már várták őket.

Ők is hárman voltak, tehát úgy vették fel a harcot; parázs-lövöldözés kezdődött. A harc zaja odacsalta az épületben lakókat is; a rendőrök két tűz közé kerültek. Kettő megsebesült közülük, Tomi is kapott egy golyót a combjába. A két sebesültet a rabkórházba vitték, Tomit pedig a klinikai sebészetre.

++X++

Ica hű maradt a tervéhez, elvégezte az orvosi egyetemet. A sebészeti klinikára került, mint kezdő orvos. Tomival nem találkozott az érettségjük óta. Őt az egyetemi tanulmányai, Tomit a szolgálata kötötte le. Fizetéses szabadságuk idején sem találkoztak, mert míg ő otthon, addig Tomi valahol külföldön töltötte, tanulmányozta a múzeumokat. Ha itthon volt, akkor is valamilyen bűnügy felderítésén fáradozott, járta a vidéket; még véletlenül sem találkozhattak, Ica lassan rájött, hogy a diákkori szerelmese nagyon hiányzik neki. Ő ugyan mindig rendületlenül kitartott elhatározása mellett, hogy sohasem megy férjhez, hanem csak a hivatásának él, de sok minden megváltozott. Szilárdan hangoztatta függetlenségét, és azt, hogy esküvő nélkül is ugyanúgy szerethetik egymást. Ahhoz, hogy szerethesse, először találkozni kellene, ezért figyelte mindig Tomi életútját, gyakran az újságokból olvashatott szenzációs nyomozásairól. Tudta azt is, hogy már századosi rendfokozata van. Már néha lassan úgy érezte, hogy még talán a függetlenségéről is le tudna mondani, ha találkozónának.

Az elmúlt évek alatt volt bőven ideje, hogy gondolkozzon; figyelte az életet alaposan. A kórházban jó alkalma volt arra, hogy embertársait megfigyelhesse. Rendületlen híve maradt továbbra is, a női egyenjogúságnak, de magában elismerte, hogy ő azt nem egészen így képzelte el. Egy nő tehetség dolgában valóban egyenértékű a férfiakkal. Létszámukat tekintve, többen is vannak a földön; de más ok miatt is igencsak nem mehet férjhez. Ezeknek is élni, keresni kell. Joguk van ugyanazon iskolákat, egyetemeket is elvégezni, ugyanolyan állásokat betölteni, arra is, hogy ugyanazon munkáért ugyanolyan bérezést kaphatnak.

Megállapította, hogy bizony ez sok téren még mindig nem így van. A világ legműveltebb, legfejlettebb országokban ugyan felszabadultak a nők, de csak olcsóbb munkaerőnek tekintik őket.

Ennek magyarázata is elég egyszerű: a születések száma mindennél csökkenőben van, viszont az ipar fejlődik, nem elég a munkaerő utánpótlás; a nőt úgy tekintik, mint ennek pótlására igen alkalmas, olcsóbb munkaerőt. Kevesebb vendégmunkás behozására van szükség. A nő vállalja ezt, mert egy keresetből nem lehet fenntartani a családot. A férjes nő felszabadítása előtt, egy műszakban csak a családban dolgozott, és ha dolgozik, kénytelen mindkettőben helytállni. Kétségtelen, hogy az egyik elfoglaltsága háttérbe szorul.

Szerinte az volna helyes, ha a családos nőnél a más irányú elfoglaltság csak másodállás legyen, de a többségnél éppen az szorul háttérbe; ez természetes, mert a keresetére szükség van. Hogy lehet ezen segíteni?

Szerencsére a világ okosai erre is gyógyírt találtak, ez az úgynevezett családtervezés. Szépségflastromnak tudatosítása is hozzájárult, hogy ez azért szükséges, nehogy a világ túlnépesedjék. Ez egyben jó propaganda jelszó is, de csak látszólag. A világ több országában szokásba jött, hogy fizetnek azért, hogy a termelő ne termeljen több árut, mert az nehezebben, vagy olcsóbban volna értékesíthető.

Az is előfordul, hogy vasúti mozdonyokat fűtenek a megtelt élelmiszerekkel, vagy a tengerbe süllyeszti azért, hogy fenntartsák az addigi árszínvonalát. Ugyanakkor a világ más részén milliók halnak éhen. Csak a mi hazánk is jó munka eredményeképp kétszerannyi embert is el tudna tartani. Azonban a világ területének még csak a felét sem használják élelmiszerek termelésére; éppen az értékesebb nagyobb rész felhasználatlan, s az a hely, mely éppen a legtöbbet teremhetne: a sivatagok, dzsungel, őserdők. Ezeket mind paradicsommá lehetne változtatni a tudomány mai állása szerint.

A világ műveltebb, gazdagabb, iparosodott országainak népe nem szaporodik, hanem inkább fogy. Ezzel szemben, az elmáradott országok, s a fejlődők népe pedig állandóan növekszik. Legjobb példa erre a mi hazánk; a lakosság száma a trianoni béke óta egy lélekkel sem szaporodott, szomszédoké ez alatt háromszorosára nőtt. A gyermekkorában az egyik közeli településen nyolc-tanerős iskola működött; ma egy tanerő tanít ott, ő is csak tizenkilenc gyereket tanít. Ennél még riasztóbb, hogy a lakosság fele öreg, már nyugdíjas.

Nem születtek meg a jövő dolgozói, szakmunkásai, értelmiségei. Ezt pótolni kellene. Semmi baj, onnan, ahol születtek, kapnak mindig „vendégmunkásokat!”

Csupán egyről feledkeztek meg, - a nő ugyan minden munkára alkalmas, minden téren helytáll, akár a férfi, de az igazi hivatása mégis a természettörvénye szerint, a gyermeknevelés, a jövő biztosítása. A történelem taníthatott volna arra, hogy nagy, erős népek, hatalmas országok süllyedtek el a történelem süllyesztőjében, ma csak a hírüket ismerjük. Így lesz ez a jövőben is; a mai nagyok eltűnnek, hogy helyüket elfoglalják azok, ahol most is születnek emberek. A föld mindig azé, aki él.

A társadalmakban az vált tudatossá, hogy az élet a születés után kezdődik. Ica, mint orvos, meri állítani, hogy az már a fogamzás pillanatában élőlény, hiszen az orvostudomány lehetővé tudja tenni, hogy akár lombikban is tovább tudjon fejlődni. Minden kornak meg voltak a maguk jelszavai. A spártainak a sziklákról dobálták a mélybe azokat, akik szerintük fejletlenek voltak, de még ez volt a legemberségesebb, mert csak az életképteleneket küldték a halálba. A későbbi korok fejlettebb módszereket eszeltek ki az emberirtásra. Az egyházak szentelték meg a gyilkos fegyvereket; főpapi áldással indultak harcba a tömeggyilkosok, de nem ezen, a valódi néven nevezték őket: „hősök” voltak, pedig a céljuk ugyanaz volt, mint annak, aki ma az utcasarkon bunkóval üti le áldozatát; célja: anyagi javak szerzése.

Csakhogy míg a mostani rablógyilkos esetleg csak azért öl, hogy éhező családjának tudjon kenyeret adni, addig amazok nagyban üzték a rablást: országokat, országrészeket, várakat, kastélyokat, kincseket raboltak; legyilkolták az ott lakókat.

Ma már nem karddal, dárdával, buzogánnyal, írják az emberiséget, a célnak ugyanúgy megfelel a kis orvosi-műszer, vagy különböző vegyszerek, pirulák. Régen a Borgiák méregkeverők voltak, ma ugyanazzá az anyát helyezték. A nagytudósok, feltalálók, zsenik majdnem mind, mint sokadik gyermek született, talán egyikük sem volt „egyke”. Ma miért nem engedik, hogy megszülessenek azok, akik előrevihetnék a tudományt?

Azt is megfigyelte, hogy minden országban, ha nem is tudatosan, szükségből rádöbbennek erre. Segíteni, változtatni igyekeznek a veszedelmes helyzeten; bölcsődéket, óvodákat alapítanak.

Más módon is segélyre sietnek a gyermekes anyáknak, azonban kissé elkéstek ezzel, ugyanis időközben a nők nagy százaléka úgy gondolkodik, hogy kényelmesebb az élet gyermektelenül. Nagyobb lehetőség nyílik szórakozásra, lakás, kocsi, nyaraló szerzésre, kényelemre. Egyről feledkeznek meg: alig: egy-két évtized se kell, s az arcon kezdenek feltűnni a ráncok, redők, a szórakoztató partner mindig ritkul, mert fiatalabb társ mindig bőven rendelkezésre áll. Neki meg nem marad más, mint egyedüllét, társtalanság, unalom. Nincs cserek, nincs unoka.

Az önállóság más bajjal is jár; kölcsönösen, ha a nő szép, csinos, jó az alakja, az ilyet a férfiak legnagyobb része szabadprédául tekint.

A nők jelentékeny százaléka szívesen esik áldozatul, sőt, talán keresi is. akadnak olyanok, akiket virággal, ékszerekkel, kocsival, vagyonnal lehet engedékenységre bírni, de ha látják, nem riadnak vissza az erőszaktól sem. Aki így is elérheti nemi-vágyainak kielégítését, az nem házasodik. Ha mégis megtörténik, nem becsüli meg, úgy gondolja, hogy aki neki készségesen lefekszik, megteszi másnak is. A következmény a ma már megszokott: válóper.

Ennek más oka is lehet: ami a helytelenül végzett nemi felvilágosítás, aminek következménye az, hogy gyermekkorában megkezdik nemi vágyaik kielégítését. Aztán amikor arra már érettek volnának, akkor meg nem tudnak eleget tenni a házastársi kötelezettségüknek.

Ica, mint orvos, csak a napokban tanulmányozta egyik híres amerikai orvosprofesszor fejtegetéseit, aki azt igyekszik bizonyítani, hogy a korai kopaszodás ok az, hogy a testben kezd megszűnni a nemi-hormon-termelés. Ha körülnézünk, még az ötvenen aluli férfiak ötven százalékanak magasodik a homloka, kopaszodik. A válóperes bírók előtt gyakori a kopaszodó. Orvosi tapasztalat, hogy a házastársak saját házastársuktól szerzik be a nemi-bajt. Ma ezeket senki sem ellenőrzi, mert nem állnak az utcákon, mint igazi elődeik. Korábban a bárcásokat hetenként ellenőriztette a hatóság, akkor nehezebben lehetett tőlük nemi-bajt szerezni.

Tudatosan figyelte nőtársait a mi Ica orvosunk, látnia kellett, hogy azok közül sokan gyakran változtatják partnerüket, belátta, hogy ezekhez a nőkhez a férfiak járnak, de ők sem becsülik őket; csak addig kell, míg nemi vágyát levezeti. S milyen lesz a sorsa ezeknek?

Arra is rájött, hogy a természet által beleoltott vágy benne is éppen úgy megvan, mint másban; őt sem kerülte el a vágyakozás, de igyekezett attól tartózkodni, hogy áruba bocsássa testét, és alkalmilag közömbös valakivel elégítse ki a vágyait. Úgy érzi, hogy önmaga becsülését elveszítené azzal.

Bőven ki volt téve kísértéseknek, mert az arca, alakja hibátlan volt. Mesés ígéretekkel környékezték, sőt, többször erőszaknak is volt már kitéve, azonban a kisportolt testének, a körmeinek köszönhetett, hogy sikerült neki megszabadulni. Már arra is gondolt, mi lesz, ha egy erősebbnek nem tud ellenállni: Belátta, hogy már az a két betű, a „né” is fél-biztonságot jelenthet. A másik felét meg biztosítja egy megfelelően kiválasztott partner, egy erős öklű férj.

Mindig nagyon szerette az iskoláskort, most is szerette a kicsike, velük játszani, beszélgetni. Vágyott ilyenek után, hogy neki is ilyenek legyenek. De hogyan? - ha önálló marad?

A világ mindig különös tekintettel nézi a házasságon kívül született gyermekeket. Aztán hogy nevelje, hogy hivatásának is eleget tudjon tenni?

Végül mégis azt látta volna a leghelyesebbnek, hogy a nő első hivatása legyen: a család, és csak másodállás a munkahely, a hivatal, azaz a nő valóban legyen egyenlő munkaerő a férfivel minden téren mindaddig, míg nem nő a család. Nem lehet több műszakot neki sem végezni, mert vagy az egyik, de rendszerit mindkettő hátrányba szorul.

Ezen a napon éppen ő volt az éjjeli-szolgálatos, most nem volt nagy forgalom, nyugodtan gondolkozhatott a szobájában. A végén arra az elhatározásra jutott, hogy ő nem fog úgy élni, mint olyan sok nőtársa, mert nem képes a partnereket váltogatni, annak odaadni magát, aki nem érdekli, akit nem szeret. Eddig is tudott ellenállni a jelentkező nemi váagnak, ezután is azt teszi. De az is biztos, hogy bármilyen módon, felkutatja a régi lovagját, Tomit.

Ha szükséges lesz, maga fogja felajánlani azt, hogy a felesége lesz. Érezte, hogy amit ma szerelemnek gondolnak, az nem más, mint csak egyszerű szeretkezés, hogy levezessék a nem vágyat, azonban egyik sem tiszteli, becsüli az alkalmi társakat.

Neki ilyen nem kell, ő nem vágyik ilyen szerelemre. Úgy érezte, hogy ő jól választott már gyermekkorában, amikor Tomival szerelmesdit játszottak.

Most már azt is tudta, hogy apró civakodásaiknak is kizárólag csak egyedül volt az oka azzal, hogy mindenáron önálló akart maradni. Megértette, hogy az önállóság és az igazi szerelem összeférhetetlen fogalom.

++**XI**++

Éjfél után a főnővér hívta, hogy jöjjön sietve, mert sebesültet hoztak. Sietett teljesíteni a kötelezettségét. Meglepődött, azonnal ráismert Tomira. A szíves sebesebben kezdett dobogni, hiszen egész este rá gondolt. Aztán elfogódott hangon nyögte ki:

- Végre, te is megkerültél!
- Amint látom, örülsz, hogy megsebesültem?
- Egy fenét! - Gondolhatod, hogy inkább azért örülök, hogy újra láthatlak...

- Ezt érthetem úgy is, hogy még nem felejtettél el?
- Csakis úgy értheted!
- Úgy is hihetem, hogy még mindig szeretsz egy kicsit?
- Most nem érünk rá szerelmeskedni... Te itt sebesült vagy, én pedig orvos. Mondd, hol és hogyan sebesültél meg?

- Betörőkkal volt egy kis nézeteltérésünk; közben én is kaptam a combomba egy kis kóstolót...

- Vetközz le! Várj! Segítetek!
- Nem... Küldj magad helyett egy férfit!
- Hol a sebed?
- Itt. Te nem veheted ki a golyót. Küldj egy férfit!
- Gyerek vagy. Én itt nem szerelmes nő, hanem orvos vagyok! Itt jelenleg egyébként is most itt nincs más orvos. Ha nem fogadsz szót, lefogatlak az ápolókkal. A golyót pedig mielőbb el kell távolítani, különben fertőzést kaphatsz. Itt most, nem lehet gyerekeskedni.

- Szóval mégis aggódsz értem egy kicsit? Csak akkor egyezem bele, ha itt tanúk előtt kijelented, megígéred, hogy a feleségem leszel.

- Mondtam már, hogy nagy csacsi vagy. Most nem alkudozunk.
- Előlegül kapsz egy puszit, megszoktam, hogy az anyák is azzal veszik rá a makacs gyerekeiket. Így ni! - Nővér, ollót! Vagdalja le róla a ruhát. Aztán küldjön két ápolót, akik a sebesültet a műtőasztalra teszik. Aztán maga fog nekem segédkezni...

- Ne altassatok!

- Ha megígéred, hogy nem jajgatsz... Ha jól viseled magad, többször is kaphatsz puszit.

- Akkor sokszor kell félbeszakítanod, hogy olyan érzéstelenítőt adhass.

- Jó, megegyeztünk. Aztán, ha végzek, megígérem, hogy reggelig veled maradok. Akkor kibeszélhetjük magunkat.

Ica doktor megkezdte a műtétet. Azért használt helyi érzéstelenítőt. Kitűnő sebész volt, a tanár szerint egyenesen erre a pályára született; most is néhány perc múlva, már felmutatta a kivett golyót. Tomi rögtön megállapította, hogy azt régi háborús „fommer” pisztolyból lőtték ki.

- Tedd el emlékül! Nagy szerencséd van, mert, ha csak tenyérnyit téved, nem akarnál feleségül venni...

- Most úgy érzem, hogy most már te is akarod, hogy én akarjam.

- Majd holnap esetleg felelek. Most kapsz egy injekciót, hogy tudjál aludni. Majd azután mindent megtárgyalunk... Lesz egy kis seblázad; ilyenkor legjobb, ha alszik a beteg.

- De előbb ígérd meg!

- Most nem ígérgetek. Azt biztosra veheted, hogy most is szeretlek, talán még jobban, mint diákkorukban szerettelek. Ismétlem: nagyon örülök, hogy ide kerültél. Most hosszasan együtt lehetünk, mert jó ideig a vendégünk leszel. Arra is ügyelni fogok, hogy többé ne szakadhassunk el egymástól.

- Valóban több hétig tartott, míg a seb teljesen begyógyult. Ica, amikor tehette, mindig mellette volt. Beszélgettek, tervezgettek, csókolóztak. Ica ugyan még mindig hajtotta, hogy nagyon szereti a hivatását, ezért önálló marad, mert így ugyanúgy szeretheti a hivatását és így is önálló marad, mert ugyanúgy szerethetik egymást, mintha férj és feleség lennének. Ezt megértik ma már az emberek, a társadalom. Tominak is könnyebb a szolgálat, ha nem lóg a nyakán a család. Így is boldogok lesznek. Tomi azonban kitartóan harcolt a maga igaza mellett: ő egészen magáénak akarta tudni szerelmét; ezért ugyanúgy veszekedtek, mint régen, de most csak percekig tartott a harag, hamar jött a kibékülés. Mindketten érezték már, nem tudnak egymás nélkül meglenni.

Amikor meggyógyult, és Tomi elhagyta a kórházat, mindketten gondosan felírták egymás címét, nehogy többé elszaladhassanak egymástól.

Tomi hosszabb betegszabadságot kapott; ezt a szülőfalujában szándékozott eltölteni. Ott egy hetet békésen eltöltött. Naponta jöttek, mentek a levelek, melyeknek hangvétele fokozatosan mind forróbb lett. Aztán egy nagy büntetésnek híre jutott el hozzá. Arra gondolt, hogy ezt csak az ő keresett embere követhette el. ezért a főnökének határozott tiltakozása ellenére is bekapcsolódott a nyomozásba; Ica hol Debrecenből, hol Pécsről, hol Szegedről kapta a leveleket.

Ica is kivette a fizetési szabadságát. Elhatározta, hogy azt a falujához közel, Siófokon tölti. Rendesen jöttek a levelek szerelmétől, - mivel Tomi ide-oda utazott, ő nem nagyon kaphatott választ Icától, pedig már nem is egyet, hanem kettőt is írt naponta. Egyiket utána, másikat a falujába címezte. Érthető, hogy Tomi mégsem kapta kézhez. Idegeskedett... Mikor meggyőződött arról, hogy ez nem az ő ügye, ő is a falujába ment. Ott megtudta, hogy Ica is szabadságon van, és a közeli Siófokon nyaral. Hamar odasietett.

++XII++

Ica nem a szállodában, hanem magánháznál fogadott szobát. A ház, ahol lakott, egy gyönyörű virágoskert közepén állt. Ott nagyon jól érezte magát. Délelőtt, délután lejárt a vízre: fürdött, úszott, napozott. Ismerősei gyakran felkeresték; szórakoztak. Egyik alkalommal, két orvostársával találkozott, akik őt bemutatták a társaságuknak. Azok között akadt egy deresedő, kopaszodó férfi, akiről a bemutatásnál csak annyit jegyzett meg, hogy az egy nagyvállalat igazgatója. Nem nagyon figyelt oda, a nevét sem jegyezte meg, de nem is érdekelte. Másnap délelőtt, a strandon napozott, a bemutatott férfi hozzá csatlakozott, és azonnal hevesen kezdett neki udvarolni. Szeretett volna tőle szabadulni, ezért bement a vízbe; azonban az is utána ment, messzire beúszott, megint követte. Nem tudta lerázni magáról.

Délután megint, ugyanaz ismétlődött. A következő nap szintén. Nagyon kitartott, mindig egyre hevesebben udvarolt. Ica látta, hogy szeretőnek szeretné őt megnyerni. Állandóan azt hangoztatta, hogy milyen gazdag, milyen ékszerei vannak, hogy ő mindazt Icának adná, ha jó lenne hozzá. Aztán arról mesélt, hogy milyen szép nyaralója van neki Földváron, milyen emeletes háza a Svábhegyen, sőt, még Svájcban is egy tó partján is van egy mesébe illő szép villája. A nyarat mindig ott szokta tölteni. Együtt utazhatnának; nyáron valahová Norvégiába, télen Egyiptomba. Ha vele tart, ő lesz a legirigyeltebb nő az egész Európában...

Ica türelmesen végighallgatta, untatta nagyon, nem törődött vele. Az alakot határozottan megutálta. Állandóan azon törte a fejét, hogy rázhatná le a nyakáról.

Agy telt el egy hét. Annak az utolsó napján is, szokása szerint a parton napozott. Nagyon melegen sütött a nap, hasra fordult, hogy a hátát is barnítsa a nap. Elbágyadt, elszunyókált. Az utolsó napon arra az elhatározásra jutott, hogy hazamegy a falujába, így tudná lerázni magáról az alkalmatlankodót. Tomira határozottan dühös lett, hogy miért tekereg szerte az országban. Ha itt volna, ettől meg lenne védve, senki nem merne tolakodni, és milyen jól szórakoznának itt kettesben.

Addig fontoskodott így, míg elaludt. Arra ébredt, hogy valaki babrálja a nyakát. Mint egy dühös vadmacska, ugrott fel; persze, hogy az a szemtelen alak állt előtte. Diadalmasan nézett rá, és felháborodva mondta neki:

- Nézze! Ez a magáé, magának adom - és a nyakára mutatott.

Ica kerekre nyílt szemekkel bámult a nyakán lévő csodálatos ékszerre. Nem nagyon értett az ilyen csecsebecsékhez, de mégis, első pillanatra megállapította, hogy az egymaga egy vagyont érhet. A férfi az ámulatát arra használta fel, hogy a karjára is csatolt egy hasonló ékszert.

- Ez a magáé... De mindez csak előleg. Nekem még sok van ilyen. Mind magának adom, csak jöjjön velem Svájcba...

- Ekkor Ica lassan magához tért. Iszonyú dühbe jött azért, hogy ez az alak azt hiszi, hogy ő ilyesmivel megvásárolható. Le akarta magáról rángatni az ékszereket, hogy a szeme közé vágja, de nem sikerült.

- Vegye le rólam azonnal ezeket a vacakokat! Aztán hordja el magát! Látni se akarom többé!

- Ne dühösködjön, Drágám! Mondtam, hogy akarom... a feleségem lesz. Eddig ugyan azt reméltem, hogy megelégszik a szerető, barátnő címmel is. Így se baj, ha drágábban adja is magát és viszem, mint a feleségemet...

Drágája magának az ördög, de nem én. Mit bánom én, vigye az ördög magát Svájcba, s vigyen oda, megmondom, hogy kit! Azonnal szedje le, és takarodjon mellőlem! Ha nem teszi, kiabálok, és összecsdítem az egész strand népségét... Vagy rendőrt hívok!

Azt hittem, hogy maga is olyan, mint a többi nő, azok ilyen csillogókért még a lelküket is odaadnák!

- Lehet. Elhiszem. Adja azoknak!

- Jól van, leveszem...

Lecsatolta a nyakéket, aztán a karperecet is le akarta venni, de az sehogy se sikerült. Végül azt mondta:

- Látja, még ez is ragaszkodik magához; én nem mondok le. Ez is hozzám kapcsolja. Velem kell jönnie! Aztán, ha ékszerész sem tudja levenni Pesten... De talán addig meg is gondolja? Kár volna lereszelní. Ékszeren kívül még sok-sok millióm is van; az is mind a magáé lesz!

- Ne pofázzon többet! Vegye le! Sehova se megyek magával!

- Nekem azonnal indulnom kell. Nézze! Ott vár az autóm, engem már várnak Pesten.

- Mit bánom én...

- No, jó! Ha ez a karján lesz, az beleegyezést jelent; jön velem!

- Megnyugtatom, hogy leszedetem, ha másképp nem lehet, lereszeltetem. Itt, ezen a helyen fogom várni, és visszaadom. Remélem, hogy aztán többé nem kell látnom...

- A férfi sietett az autójához, és elhajtott. Ica gondolataiba merült. Tüzesen megvizsgálta a karján lévő ékszert, próbálta levenni, de neki sem sikerült. Arany és platina csodálatosan kidolgozva, és köröskörül különböző drágakövek, középen három nagy briliáns. Azt is látta, hogy valami réges-régen készülhetett munka; az értéke felbecsülhetetlen lehet. Egy önálló nő, ha egyben csinos és szép is, még ilyennek is ki lehet téve, óriási vagyont kínálnak, hogy megejthessék. Gondolta, hogy hazafelé le fogja reszeltetni egy ékszerésszel... Fölkelt, úszott, aztán visszatért napozni.

Boldog volt, hogy végre egyedül lehet. Vágyva gondolt arra, hogy milyen mesés volna, ha Tomi jönne, milyen jól érezne vele együtt lenni. A karperecet hazafelé feltétlenül leveteti, és mikor az a lehetetlen alak visszajön, visszaadja neki, de feltétlenül hoz valakit, aki tanúskodik neki. Ugyanis már félt vélne vele kettesben maradni. Hiába hirdeti a nő, hogy önállóan is meg tud állni a lábán, nagyon sok kísértésnek van kitéve.

Ha valaki bedől a csábításnak, ám tegye, de az ő önérzetével az nem fér össze. Már azt is kezdte belátni, hogy a nőnek szüksége van arra, hogy valaki ilyen esetekben védelméül szolgáljon. Miért ne lehetne felesége Tominak? Ő biztosan nem ellenezné, hogy továbbra is a hivatásának éljen? És. ha aztán jönnének a gyerekek? Akkor az lesz a fontosabb hivatás... Továbbfűzte gondolatait. Egy aranyos csöppséggel milyen jól lehetne szórakozni... Fűzte a gondolatsort tovább. Újra hasra fordult, hogy a másik oldalt is süsse a nap. Csak arra riadt fel, hogy valaki csókolgatja a nyakát. Ez már igazán sok, - gondolta, azt hitte, hogy megint az szemtelen alak jött vissza. Felugrott, és gondolkodás nélkül odacsapott.

- Mondhatom: ez szép fogadtatás!

Ica csak akkor látta, hogy Tomi volt a merénylet. Odaborult a keblére, s úgy könyörgött neki. Még a könnyei is hullottak örömeiben.

- Ugy-e, édes, nem fáj? - Igazán nem tudhattam, hogy te vagy. Hogy egy nő mennyi mindennek van kitéve... óh, de boldog vagyok! Tomikám, úgy vártalak már... azt ki sem mondhatom.

- Vettem észre. Úgy ugrottál rám, mint egy vadmacska! Még jó, hogy ki nem kapartad a szemem. Én valami más fogadtatást vártam.

- Csak nem gondolod, hogy téged bántanálak? Más valakire gondoltam. Neked szabad, nem csak a nyakamat, hanem máshol is csókolni. Nagyon, nagyon vártalak! Hol voltál? Mit csináltál? Miért hagyta engem egyedül szenvedni?

Leültek egymás mellé, Tomi mesélt, mindenről beszámolt. Sok minden történt elválásuk óta... Kár volt... Semmi eredményt nem hozott; nem az volt, amire ő gondolt. Aztán egyszerre, kerekre nyílt a szeme, bámulta szemlélte az Ica karját. Felugrott!

- Doktornő, álljon fel! Mutassa a karját! Mi az ott a karján?

- Mi az? Te engem magázol?

- Kell... Nem a szerelmed, hanem a rendőr áll előtted! Tudod-e, hogy nekem most, azonnal le kellene téged tartóztatnom?

- Engem? Miért? Milyen címen?

- Mint bűnsegédi bűnrészeset, vagy mint orgazdát... Úgy felelj a kérdéseimre, hogy az mind jegyzőkönyvbe kerül!

- Gondoltam, éreztem, hogy megint az a gazember...

- Kiről beszélsz?

- Kiről? Arról, akit te bűntársamnak gondolsz...

- Most aztán igazán beszélj! Legyen kedved szerint, nem, mint nyomozó, hanem mint szerelmes vallatlak, igazold magad, hogyan került a karodra ez az ékszer? Mint aki igazán szeret, jogom van azt tudni; habár nem tételezem fel rólad, hogy bűnös vagy. Mégis, el kell ismerned, hogy egy ilyen csecsebecse nem kerülhetett tudtod nélkül a karodra. Ilyet ellenszolgáltatás nélkül nem szoktak osztogatni.

- Te, ne gyanúsíts, mert akkor biztos, hogy kikaparom a szemed.

- Igazad van. Valóban számár vagyok. Azaz még annál is több: féltékeny! Jobb, ha leülünk és beszélünk egymásnak. Te arról, hogyan került a karodra a karkötő, én arról, hogy miért tartalak bűnösnek.

Mielőtt Ica felelhetett volna, Tomi ügyesen a másik karjára is felcsatolt egy teljesen ugyanolyan karperecet.

- Tomikám! Mi ez?

- Láthatod, hogy okkal gyanúsítlak. Tehát igazolnunk kell magunkat egymás előtt...

Leültek egymás mellé. Engesztelésül megcsókolták egymást. Utána Ica elkezdett beszélni. Mindent elmondott részletesen. A végén azt is, hogy a nyakláncot sikerült levenni, de ezt sehogy sem tudták. Három nap múlva visszajön ezért; azt mondta, feleletnek veszi, ha azt, akkor is a karomon látja.

- Pedig az rajta lesz mindkettő, de nem azért, hogy te öt Svájcba kísérd, hanem, hogy én kis érjem őt a megfelelő helyre. De előbb halljad, hogyan jutottam én is a karkötő párjához. Azt is meg fogod érteni, hogy én miért nem lettem - tervem szerint - mérnök, hanem rendőr, nyomozó.

Apró részletekig elmondott mindent. Azt, hogyan gyermekkorában az illető hogyan félelmesítette meg. Hogyan talált rá az árokásógép nyomában a kincsre, az abból kigurult ősi pénzekre, kikutort ékszerekre. Félt, hogy a javítóba viszik, senkinek sem mert szólni erről. Csak később értette meg, hogy az a gazember miért ijesztette meg őt; magának akarta tartani a felbecsülhetetlen értékű kincseket. Most is a birtokában van egy pár ékszer, és húsz darab érme; ezt csak akkor szolgáltatja be a múzeumnak, ha a többit is vissza tudja szerezni. Csak akkor lehet nyugodt a lelkiismerete. Rendőr lett, hogy kutathasson, nyomozzon. Azóta is mindig figyelte az újságokat, felkereste a hazai- és külföldi múzeumokat, hogy a kincznek nyomára jusson. Mindenütt kutatta, csak arra nem gondolt, hogy azt a szerelmese karján leli meg. Egy, ami biztos, hogy a kincsek legnagyobb része még mindig a birtokában van; mert legfeljebb az újabb kori ékszereket merte értékesíteni, nehogy gyanút keltsenek. Az is bizonyos, amit te mondtad, neked sok hasonlót ígért, ha vele tartasz Svájcba. Mondd el, milyen volt, amit a nyakadra csatolt.

- Ica pontosan beszámolhatott, mert azt igazán megcsodálta, el tudta képzelni, hogy az egymaga egy vagyont érhet, tehát leírta, hogy milyen gyönyörű volt az ékszer.

- Pontosán olyan, amilyen most is nálam van; majd megmutatom neked... Milyen csodás ékszerek lehettek még abban a ládikában! Figyeltem akkor, csak meghajolva, nehezen bírta akkor elcipelni. Ha a ládikó súlyát leszámoljuk, akkor is sok. Le tudnád-e írni nekem azt a férfit, hogy néz ki.

- Hogyan? Olyan, mint más, öregedő ember; kezd őszülni, a homloka magasodik, azaz kopaszodni kezd; az arca hosszúkás, szeme, orra, szája szokásos. Olyanforma magas lehet, mit te vagy. A szemei valóban gazemberre vallanak, mindig megborzongtam, ha rám nézett. Szóval olyan, mint egy személyleírás szokott lenni; vagyis olyan, amilyen ember ezer is lehet...

- A személyleírásokban van még egy pont: van-e különös ismertetőjele?

- Ilyet nem vettem volna észre? De mégis... a balkeze mutatóujja csonka.

Mint a nyíl, ugrott talpra Tomi.

- Siess! Megyünk a fővárosba! Ő az, akit olyan régen keresek...

- De ott hogy akadunk rá? Én nem ismerem a címét, de még a vállalatát sem, csak annyit, hogy egy nagyvállalat vezetője.

- Nekem elég az is, bár ilyen is sok van a fővárosban. Azért nem olyan nehéz lesz felkutatni. Egy sereg nyomozót indítok: megfigyelik minden vezetőnek a balkezét, a többi már az én dolgom!

- Megvárhatnánk itt, holnapután jön!

- Az nem biztos, valamit megszagolhat, gyanút fog, és elillan. Ami biztos, az biztos, hogy nem várhatunk. Ha ott nem találjuk, akkor visszajövünk ide. Most siess, öltözz fel!

- Rövid idő múlva, már autóban ültek, és robogtak Budapest felé. Legelőször Icát a lakására vitték. Tomi meghagyta neki, hogy tartózkodjon otthon. Ha mégis bárhová elmenne, a címet hagyja vissza, hogy azonnal legyen megtalálható. A főkapitányságon vele, telefonon azonnal talál kapcsolatot. Ezzel elsietett a hivatalába. Minden határátkelő helyet értesített, hogy ha valaki olyan akar átjutni, akinek a balkéz mutatója hibás, azt tartsák vissza addig, míg ő odaér, bármilyen rangú legyen az illető. Fokozottabban végezzék másoknál is a vizsgálatot; különösen azt, ha valaki nagy értékű ékszereket, vagy régi pénzeket akar kicsempészni. Ezeket kis helyen is el lehet rejteni. Egy sereg nyomozót útnak indított, hogy a nagyvállalatoknál figyeljék meg minden vezető balkezét, s azt neki sürgősen jelentsék.

Érezte, hogy a hal már nem menekülhet a hálóból. Mivel Ica nem lakott messze a kapitányságtól, gyalogosan indult hozzá. Alig haladt néhány háztömbnyit, mikor egy autó lestoppolt mellette.

- Szervusz, Tomi! Ezer éve nem láttalak. Hol az ördögbe kóborogsz annyit? Begyógyult-e már teljesen a sebed?

- Igen, már teljesen rendben van minden... Ti hová igyekeztek? Úgy látom, hogy valami felvételre készültök.

- Eltaláltad. Egy nagyvállalat igazgatója nyugdíjba megy, neves ember, ezért illő, hogy riportot és felvételt készítsünk a televízió részére. Ha nincs más dolgod, jöjj velünk! Ha elvégeztük a feladatot, a kocsival hazaszállítunk.

- Tominak egyelőre nem volt más dolga, velük tartott, annál is inkább, mivel egy vállalati igazgatóról volt szó. Amikor odaértek, a nagyterem már tömve volt a vállalat vezető-embereivel, akik a volt főnöküket akarták búcsúztatni. Az igazgató az emelvényen állt, és beszélt. Kijelentette, hogy bár még fiatalnak érzi magát, de mégis helyesebbnek tartja a helyét átadni egy fiatalabbnak. Reméli, hogy a vállalat az ő vezetése mellett még az eddiginél is nagyobb sikereket érhet el. Sokévi szolgálata után ő is megérdemli, hogy pihenjen. Eddig nem tehetette, mert sok ember sorsa függött az ő munkájától. Most már elérte a korhatárt, fájó szívvel bár, de el kell hagynia a megszokott, és szeretett munkatársait. Most már ráér, eddig nem tehetette, majd utazgat, hogy ő is megismerje a világot.

A televíziósok szorgalmasan csinálták a felvételeket, majd a riporter megszokott módon, melyre megkapták a sokat sejtő, de semmitmondó válaszokat. Tomi ez alatt a háttérből mindig csak az igazgató balkezét figyelte, de semmi gyanúsat nem fedett fel.

Másnap, már kora reggel megjelent a hivatalban. Átadta az embereinek a jelentéseit. A határállomásoktól még nem érkezett semmiféle jelentés. Az emberei sem fedeztek fel olyat, akinek hibás lett volna a balkeze. Azt jelentették, hogy tíz olyan vezetőre is akadnak, aki az utóbbi időben egész Európára szóló útlevelet váltott ki.

Különböző utasításokat adott, aztán átsietett Icăhoz. Megadta neki, hol keresheti telefonon, ha valami történik. Alig ért oda, már jelzett a telefon, Hegyeshalomról hívták. Jelentették, hogy egy multi-milliomost tartóztattak fel. Ugyanis az autója nagy ravaszsággal kiesztelt helyén, rendkívül sok régi értét, és sok ékszert fedeztek fel, melyeket ki akart csempészni az országból. Utasítást kértek.

Közölt, hogy azonnal indul, addig tartsák vissza. Autón gyorsan odaér. Személyesen akar intézkedni.

Az amerikai nyugodtan fogadta, nem is zúgolódott, hogy miért várakoztatják. Üzletember volt, magában elismerte, hogy veszített, ez alkalommal nem sikerült az üzlet. Mikor Tomi kérdezgetni kezdte, azonnal vallott. Elismerte, hogy tegnap vásárolta ezeket a kincseket, megnevezte, hogy kitől, és azt is, hogy milyen óriási összeget fizetett ki neki. Csekket fizetett, azok egy neves svájci bankra szólnak. Három csekket állított ki, mindegyiken egymillió dollár szerepel.

Azt jól tudta, hogy ilyet kivinni nem szabad, azért is rejtette el, de a vámőrök szemfülesebbek voltak, mint hitte, megtalálták. Ezt bizony, otthon, a veszteség oldalára kell bejegyezni, de valahogy meglesz ő nélküle is. Azt is tudja, hogy bíróság elé kerül, de majd csak lesz valahogy. Biztos benne, hogy máskor óvatosabb lesz. Most rendelkezzenek vele. Ő is mosolygott a saját nemtörődömségén, és Tomi is.

- Tomi az értékeket, a leleplezett milliionost az autóján a fővárosba kísérte, hogy különösen az újságíróknak nehogy közöljék az esetet. Ilyen ígéretet kapott az elcsípett csempésztől is. A foglyát a kapitányságon figyelmesen elhelyezte, meghagyta a beosztottjainak, hogy vele a lehető legudvariasabban bánjanak, minden kívánságát teljesítsék, de természetesen beszélnie senkivel sem szabad. Nyomatékosan kiszemelte, hogy az újságok nehogy tudomást szerezzenek az ügyről.

Átnézte a közben érkezett jelentéseket. Ezek közt egy olyan is volt, amely őt nagyon érdekelte. A tegnap búcsúztatott igazgató eladta a földvári és a svábhegyi házát is. Az ellenértékét készpénzben vette át. Két nyomozó útnak indított oda, hogy figyeljék, mivel tölti az idejét. Nemsokára már jelentették neki, hogy az autóján már valahová eltávozott. Ő is tárcsázott azonnal, Icát hívta:

- Légy kész! Rövidesen autókirándulásra indulunk.

Hiába kíváncsiskodott Ica, többet nem volt hajlandó közölni. Csak annyit mondott, hogy rövidesen minden elintéződik, közeledünk a megoldáshoz. Meglátja, hogy nagyon szép, és kedves autókirándulás lesz.

Aztán kényelmesen lefeküdt a heverőre, igyekezett még a gondolatait is elfelejteni, amíg várakozott. Érezte, hogy az oly régóta várt idő hamar bekövetkezik. Izgalommal várta a telefonhívást. Egy óráig pihent, vére megcsördült a telefon; újra Hegyeshalom jelentkezett.

- Halló! Igen, én vagyok. Tartsák ott valamilyen ürüggyel, hogy nem találtak semmit, nem fontos, ez csak annyit jelent, hogy még kutatni sem tudnak. Semmi esetre sem engedjék, hogy valakinek telefonáljon. Hogy fenyegetőzik? Tegye nyugodtan. Én meg nyugodtan állíthatom, hogy amikor odaérek, nagyon megszelídül. szóval megnézték a balkezét. Helyes. Azonnal indulok.

Siófok is jelentette, hogy oda nem érkezett vissza. Tehát gyanút foghatott. Autóba ült, Icához sietett, felvette őt is, aztán gyorsan tovarohantak nyugat felé.

- Édesem! Ne lepődj meg. Igaz, van a karodon két karperec, de én kénytelen vagyok a nyomozás kedvéért ezt a karpercet is rád csatolni. Vagyis mindenképpen foglyommá teszek. Lehet, hogy ha engedelmes leszel, leveszem a karodról. Amikor megállunk a határállomásnál, én azonnal bemegyek, te a kocsiba maradsz, majd egy emberem bevezet úgy, mint egyik gyanúsítottat. Ne lepődj meg, ha valamilyen különöseket mondok, vagy kérdezek, mert az szükséges.

Leszállt, besietett a határállomás irodájába.

++XIII++

A határőr-parancsnok Tomit tájékoztatta az eseményekről. Ő maga is ott volt, amikor a nagy luxus-kocsi befutott a határállomásra. Azonnal észrevette balkezén a hibás mutatóujjat. Első dolga volt a telefonhoz sietni és leadni a jelentést. Az utas egyedül volt, bejött az épületbe.

Útlevele hibátlan, egész Európára szólt. A kocsi átvizsgálása is megtörtént, semmi gyanúsítást nem találtak. Az utas türelmetlenkedett, hogy engedjék tovább, mert sürgős dolga van. Ő közölte vele, hogy kissé várakoznia kell, mert reggel olyan esemény történt, hogy rendeletet kaptak nagyobb óvatosságra. Kérte, hogy addig, míg átengedhetik, helyezze magát kényelembe, várakozzon nyugodtan. Az utas azonban mindenáron telefonálni akart. Közölték vele, hogy a hivatal készülékén nem teheti, akkor menni akart, hogy majd más helyről telefonál. Ezt nem engedhették meg, akkor gorombáskodni kezdett, fenyegetőzött, hogy neki milyen magas összeköttetései vannak és feljeleníti és valamennyiüket leváltatja. Láthattuk, hogy neki érvényes útlevele van; a kocsijában sem találtunk elvámolnivalókat. Mi az oka, hogy mégis feltartóztatjuk?

Tomi szólt, hogy vezessék hozzá.

- Nagyon sajnálom, Igazgató Elvtárs, hogy miattam önnek kényelmetlenséget okoztak, útjában feltartóztatták. Hiába a rendelet, csak rendelet, amit az előír, azt mindenkinek be kell tartania. Ma reggel egy olyan szokatlan dolog történt, hogy erre szükség volt.

- Azt megértem. A törvényt valóban be kell tartani. De nekem rendben van az útlevelem; kocsimban sem találtak semmit. Miért tartanak fenn tovább?

- Már csak egy pár kérdést kell tisztáznunk; tulajdonképpen ezért tartóztatták fel az útjában. Ha azt tisztáztuk, tovább utazhat.

- Mi az a kérdés?

- Ön tegnap eladta, értékesítette mind a svábhegyi, mind a földvári házát, ingatlanait; gondolom, hogy jóval többet kapott értük, mint egy milliót; hová helyezte el ezt a hatalmas összeget?

- Érdekes kérdés. Mindenkinek jogában áll, hogy ami jogosan az övé, azt el is adhatja. Mi köze van a rendőrségnek ahhoz, hogy én mire költöttem a pénzemet? Ha akarom, el is ajándékozhatom.

- Azonban azt is tudjuk, hogy nem költötte el, nem ajándékozta el, tehát az értékének valahol meg kell lennie...

- Nem vagyok hajlandó erre felelni, hogy hol a pénzem; az csak rám tartozik. Már mondtam, hogy jogom van azzal szabadon rendelkezni.

- Kétségtelen, de a rendőrség mégis kíváncsi, hogy ilyen nagy összeg kinek a tulajdonába ment át?

- Az a lényeg, hogy nálam nincs, a kocsimban sincs. Ilyen nagy összeg, ha mind nagycímletű bankókban is van, nem férhet el a zsebemben.

- Kozma! Átvizsgálták újra a kocsit?

- Igenis! Nem találtunk semmit.

- Ügyetlenek. Tüzetesen vizsgálták meg az ülőpárnákat is? Azonnal nézzék meg, s jöjjenek vissza jelenteni. Tíz perc időt adok.

- Ezt hallva, az igazgató halálosan elsápadt. Ebből Tomi látta, hogy helyesen gondolta. Ilyen tömeget máshol nem is lehetne elrejteni a kocsimban. Miért ne lehetne azt habszivacs, vagy afrik helyett mással is megtölteni. Valóban, pár perc múlva a nyomozó visszatért, és az asztalra rakta a százanként szépen összerakott pénz-csomagokat.

- Ehhez mit szól Igazgató Elvtárs? Most már mégis van a rendőrségnek köze, hogy a pénze hollétéről érdeklődjék. Azt ön is jól tudja, hogy pénzt kivinni csak az előírt mennyiségben szabad. Ez, ha jól látom, jelentősen meghaladja azt az értéket. Ezért bizony, már nem nekem, hanem a bíróság előtt kell felelnie. Van annyi mentő-körülménye, hogy a pénz nem sikkasztott jószág, hanem a saját tulajdona, ezt a bíróság az elbírálásnál tekintetbe veszi.

- Nem tudom, nem értem, hogyan kerülhetett ez a kocsimba? valaki más, lehet a sofőröm tette oda... én semmi esetre sem ismerem be.

- Azt a sokgyermekes szegény embert képes volna gyanúsítani? Honnan volna annak ennyi pénze? Jó, hogy szegény meg tud élni a szűkre-szabott fizetéséből. Az még álmában sem látott ilyen összeget egy rakáson. Ő legfeljebb tiltakozhatna azért, hogy ilyen kemény-ülést szánt neki.

- Én a bíróság előtt is tagadni fogok...

- Az már az Ön dolga, ami minket nem érdekel. Mi minden esetre bemutatjuk a bizonyítékot. Azt hiszem, azt érthetőnek tartja, hogy ezek után a személyi motozást is elrendelem.

- Miért? Mi célja van ennek? Megtalálta a pénzt.

- Gondolom, van célja. Nem csak forint, idegen valuta is lehet. Rakjon ki ide az asztalra mindent a zsebeiből.

- Nevetséges... Itt van minden, kirakom!

Tomí egyenként vette azokat a kezébe, tüzetesen átnézte, aztán visszaadta.

Nem talált semmit, már csak a legújabb évi naptár volt az asztalon, amilyen sokezer-számban van forgalomban. Egy szépen kiállított kis notesz is egyben, melyben a legszükségesebb apróságokat is elő lehet jegyezni.

- Még ezt a kis naptárt is gyanúsnak tartja?

- Mit lehet tudni? Az elmúlt évben Kassára utaztam. A meny-asszonyom megkért arra, hogy hozzak neki onnan valamit. Az bizony többre került, mint a megengedett összeg. Érthető, hogy egy férfi a szerelmese kedvéért mindent megtesz; én bizony bevallom, hogy jó-néhány százast becsúsztottam ide, a borítólap és a bőrkötés mögé, a kutya sem kereste ott...

- Ne legyen nevetséges, már eleget talált... Mit csinálnék én egy pár százassal?

- Jól sejtettem. Valóban vannak ott papírok. Érdekes csekk-utalványok, nem is kis összegről, egy svájci bankhoz címezve. Idegen valuta, ami súlyosabb, mint az előbbiek. Nem árulná el, hogy kitől, és miért kapta ezeket?

- Nem felelek!

- Nem is nagyon érdekel, mert tudjuk, hogy minek az ellenértéke. A bűntársa már le van leplezve, az én vendégem Budapesten, aki sokkal közlékenyebb. Már beismerte, hogy Öntől vásárolt nagy értékű ékszereket, és egy csomó őskori érmét, régi pénzeket. Láttam, mesés értékűek. Nem értem, hogyan vesztegethette el ilyen potompénzért, azok többet érnek hárommillió dollárnál. A milliomos beismerte, hogy ez esetben rossz üzletet kötött önnel.

- Nem igaz, én nem ismerek semmiféle milliomost. Különben is, egy tanú nem számít!

- És ha van több is?

- Arra igazán kíváncsi vagyok!

- Megsúghatom, hogy a bűnsegédi bűnrészes, vagyis orgazda is fogva van már.

- Én is szeretném látni.

- Legyen a kívánsága szerint... Láthatja... Kozma! Vezesse be! Ott van az én kocsimban, megbilincselve...

Egy perc se telt bele, a nyomozó behozta Icát.

- Felismeri-e őt az Igazgató Elvtárs?

- Sohasem láttam még ezt a nőt!

- Felismeri-e a vádlott ezt a férfit?

- Természetesen... Tegnapelőtt elszundítottam napozás közben a strandon, és ez felhasználva, a nyakamba csatolt egy csodás nyakláncot, s a karomra ezt a csodás karperecet. Később le akarta venni, de csak az ékszert tudta, a karperec nem sikerült.

- Ez volt az a nyakék?

- Igen, ez. Én nem értek az ékszerekhez, de mesés értéke lehet.

- Ezt másik ékszer sem ismeri Igazgató Elvtárs?

- Most látom először.

- Vádlott! Mutassa a másik karját is! Ezt sem látta?

Most már igazán minden vér eltűnt az ereiből, már látta, hogy fogóba került. Reszketett.

- Mondtam, hogy semmiféle ékszerről nem tudok.

- Azért igazat is tud mondani. Ezt valóban, sohasem látta. Ugyanis sok évvel ezelőtt, mikor maga odaérkezett, ez már az én zsebemben volt. Nem árt, ha felfrissítem az emlékezetét... Bizony, az mesés, hogy egy gyereket megijesztünk, hogy javítóintézetbe csukadjuk... Pláne, mikor az éppen egy csodás tárgyakkal teli ládikót talált.

Alaposan megdorgálta, hogy törvénytellenesen cselekszik, de megszánta, hogy jóváteszi a hibáját, s a leletet maga fogja a múzeumba szállítani.

Csak éppen erről feledkezett meg, helyesebbnek tartotta, hogy azt magának tartsa meg. A kevésbé értékesek árából csinos emeletes házát építtetett a Svábhegyen, ugyancsak emelete nyaralót Földváron. A többivel várt a nyugdíjazásáig; félt, hogy azokra a kincsekre felfigyelnének a világ régészei. Most elérkezettnek látta az időt. Kiszemelt magának egy szép társat; Ugyanannak a kincsnek árából Svájcban is szerzett egy kéjlakot.

Remekül lehetett volna ott kettesben gyönyörködni az égre-törő havasokban. Csupán arról feledkezett meg, a megriasztott fiúcskáról, aki nem feledett, azóta is mindig kutatott ön után. Tudta, hogy előbb-utóbb, de le fogja leplezni. Az a harmadik tanú, aki itt áll ön előtt! Ő, aki megjegyezte magának, hogy hibás a balkéz mutatójúja, az majd lehetővé teszi, hogy bármikor felismerje. Most már azt hiszem, hogy elég lesz a három tanú.

- Kozma! Bilincseljék meg, és vigyék oda, ahová való! Én nem voltam hajlandó helyében a javítóba kerülni. A tárgyalás után a kincsek pedig valóban odakerülnek, ahová valók: a múzeumba!

++XIV++

- Mi is indulhatunk. Az ügy sikeresen végződött, befejeződött, ezek után már semmi sem sürgős...

Beszálltak az autóba. Tomi indított, gyorsan suhantak a főváros felé. Már Magyaróvár közelében járhattak, mikor Ica erőlesen szólt Tomira:

- Itt, az út szélén, annál a ligetnél állj meg!

- Megtehetem... a feladatunk be van fejezve; most már ráérünk.

- Ülünk le, ott az útszélen van egy jó árnyas fa, egy kicsit ott beszélgetssünk...

Tomi leállt a kocsival, az útszélén. Leültek a fa alá, és beszélgettek. Egy idő után Ica megkérdezte: - Mondd, Tomi, meddig hagyod rajtam ezt? - kérdezte a bilincsre mutatva. Nem szándékozom viselni még ilyen ékszer sem.

Látod, erről egészen megfeledkeztem. De nem baj, így, ha összeveszünk régi szokásunk szerint, legalább karmolni nem tudsz. Tudomásul kell vened, hogy valóban a rabom vagy...

Ezt úgy is érthetem, hogy kényszeríteni akarsz?

- Úgy, ahogy mondd; mindig csak azt hajtogattad, hogy önálló akarsz maradni, úgy is szeretjük egymást. ez nem igaz. Nekem nem szerető kell, hanem feleség.

- Csak ha leveszed, vagyok hajlandó tárgyalni.

- Szóval tárgyalni akarsz? Az már más, akkor meggyőzlek...

- Nem tudsz meggyőzni?

- Miért ne tudnálak?

- Mert én már meggyőztem magam...

- Aranyos vagy. - Simulj ide!

Ica készségesen eleget tett neki. Tomi lecsatolta a bilincset, de ugyanakkor egy másikat csatolt annak, és a két őskori csodának a helyére.

- Ezeket nem adhatom neked, mert ezek a múzeumot illetik, de fogadd helyette ezt a kettőt, ez becsületes keresmény.

- Tomikám! Édes vagy, hogy gondoltál erre...

- Várj! A másik helyett is kell valamit adnom.

Karikagyűrűket varázsolt elő a zsebéből, az egyiket felhúzta Ica ujjára, másikat a magáéra.

- Levettem a bilincset, de itt helyben a másik; az örökre hozzám láncol.

Ica boldogan szemlélte az ujjára húzott gyűrűt. Aztán szorosan hozzásimulva, úgy suttogetta a fülébe:

- Neked volt igazad, és neked van igazad most is. Egy nőnek ez a legelső hivatása, a másik csak mellékállás lehet... Szeretem a hivatásomat, s tudom, hogy te nem is gördíthetsz akadályt, hogy azt gyakorolhassam. A te engedélyeddel továbbra is gyakorolni fogom mindaddig, míg tehetem, míg a főhivatásom engedi, mert az biztos, hogy én gyereket akarok, olyan aranyos kicsi kislányt...

- De én meg egy jókötésű vidám mokány kis fickót...

- Ha úgy jön, akár többet is... Nem is gondolod, hányszor gondoltam erre, amíg egymástól távol voltunk. Nem is élet az élet, család nélkül. tudósok kutatják a halhatatlanság titkát, de nem találják. Pedig az kézenfekvő: tovább élünk majd a világ végéig is gyermekeinkben, unokáinkban... a gyermektelen embert nem illeti meg a halhatatlanság; mert az valóban nyomtalanul megszűnik.

- Nem is gondolod, Ica, hogy ennek mennyire örülök.

- Várj! Tovább vallok. Nem bánom, ha jegyzőkönyvbe vezeted is: Ma is a nő egyenjogúság híve vagyok; az a legigazságosabb. Ha a tehetsége egyenlő a férfiével, ha tudja végezni azt, amit a másik, egyenlően legyen elbírálva, javadalmazva is. Aki élni akar hivatásának, és csak annak, az tegyen úgy. Aki nem tud férjhez menni, annak ugyanúgy van joga mindenhez.

De más, aki férjhez megy, és gyerekei lesznek. Annak első hivatása akkor a család; a másik csak másodállás lehet. Amíg otthon van, aki gondozza a gyermekét, addig mindkét hivatásának eleget tehet, de ha a gyerekszám növekszik, csak a család lehet a legfontosabb, mert vagy az egyiket, vagy a másikat elhanyagolja, de rendszert mindkettőt.

- Én mindig pontosan ugyanúgy gondoltam.

- Aztán még más is. Vannak, akik ma ezt, holnap azt választják társuknak; én azt sohasem tudnám megtenni. Az önálló nő sok kísértésnek van kitéve: szép szóval, virággal, ékszerrel, vagyonnal kecsegtetik. Legjobb példa az én legutóbbi esetem. Mesébe illő kincset ajánlottak, hogy kövessem oly sokaknak a példáját. Korábban is sokszor kellett védekeznem. Azt is elárulhatom, hogy többször a körmeimre is szükség volt.

De a nő gyengébb fél, legalább is a legtöbb esetben, szüksége van valakire, aki minden, és mindenki ellen megvédelmezi. Azt tudom, hogy te engem minden hasonló esettől oltalmazni fogsz.

Még csak az kellene, hogy valaki próbálkozzon!

- Jól tudom, hogy melletted semmitől sem tarthatok. Minden nőnek joga van arra, hogy maga válassza ki a párját. Ha ezt vagyonért, kincsért, vagy jobb állásért teszi, vagy házasság nélkül is megadja magát, ám tegye, ő maga bánja meg. Az ifjúság gyorsan elmúlik. Aki azt hiszi, hogy a szexuális vágyainak kielégítése szerelem, az sohasem fogja megismerni az igazi szerelmet. Abban a tévhitben marad, mint az író, aki regényét egy végtelen hosszú csókkal fejezi be, azt akarja elhitetni, hogy az a szerelem, ami beteljesedett.

Mennyire téved, az csak úgy beteljesült, vagy beteljesülés előtt álló nemi vágyakozás. Van talán egy órája, hogy itt ülünk az árokparton. A jövő-menő autók még nevettek is rajtunk. Látod, még csak eszünkbe se sem jutott a regényt befejező nagy forráság. Mi mégis, így is boldogok voltunk. Egy szóval sem tagadom, hogy nálunk is előfordulhat olyan forró fellángolás, az is hozzátartozik a boldogsághoz.

- Sőt, nézz körül! Már nem is közlekednek autók, este van, ki zavarna meg minket abban?

- Nem hallod a madarakat, a rigófüttyöt, a fülemile csattogását?

- Nekünk még azok sem kellene tanúnak. Mi annak is eleget tehetünk bármikor. A lényeg az egy akarat, az egyetértés, és az, hogy mindkettő ne csak szeresse, hanem tisztelje is egymást, de legfőbb, hogy becsülje is. Ha mindez megvan, akkor beszélhetnek szerelemről, boldogságról. Látod, én ezeknek megfelelek, ezeket elvárom tőled is. Csak egyet nem értek meg.

- Mit?

- Azt, hogy nem veszekszünk... Emlékezz vissza, hogy majdnem minden nap összevesztünk valaha régen, de te is tudtad, én is tudtam, hogy csak azért, hogy aztán minél hamarabb kibékülhessünk... juj, de csuda jó, az a kibékülés...

- Győztél. Egész idő alatt nem hagytál szóhoz jutni. Most már elképzelem, hogy mi vár rám ezután... az is igaz, hogy ez jó ürügy lesz az összeveszésre. Most is, órák óta veszekszünk... Ideje, hogy eljártsszuk a nagy kibékülési-jelenetet.

A jelenet hasonlított az írók szokott befejezéséhez, de mégis csak véget ért. Beültek a kocsiba, s elindultak a főváros, de hitünk szerint az igazi boldogság felé.

❧ Vége ❧

Szüleim fényképe:

